

TYÖELÄMÄLÄHTÖISYYS LOGISTIIKAN OPETUSSUUNNITELMASSA

Jaana Heikonen

Opinnäytetyö
Toukokuu 2014

Logistiikan koulutusohjelma YAMK
Tekniikan ja liikenteen ala

JYVÄSKYLÄN AMMATTIKORKEAKOULU
JAMK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Tekijä(t) Heikanen, Jaana	Julkaisun laji Opinnäytetyö	Päivämäärä 23.05.2014
	Sivumäärä 46	Julkaisun kieli Suomi
		Verkkojulkaisulupa myönnetty (X)
Työn nimi Työelämälähtöisyys logistiikan opetussuunnitelmassa		
Koulutusohjelma Logistiikan koulutusohjelma YAMK		
Työn ohjaaja(t) Lehtola, Pasi yliopettaja Jyväskylän ammattikorkeakoulu		
Toimeksiantaja(t) Saarelma Kari, koulutuspäällikkö Luksia logistiikka		
<p>Tiivistelmä</p> <p>Opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia miten lisätä työelämälähtöisyyttä logistiikan perustutkinnon opetussuunnitelmassa lähinnä yhdistelmäajoneuvon ja kuorma-auton kuljettajan koulutusohjelmissä. Opetussuunnitelmaa ja nuorisoasteen oppilaitosten erillisiä opetussuunnitelmia on tutkittu tavoitteena löytää oppilaitosten tapoja korostaa työelämälähtöisyyttä omissa opetussuunnitelmissaan. Työelämän edustajien toiveita ja tavoitteita osaamistarpeista on kartoitettu kyselyillä ja erilaisista tutkimuksista. Näiden tutkimusten tulosten perusteella on haettu ehdotuksia ja ratkaisumalleja työelämälähtöiseen oppimiseen ja osaamiseen perustutkinnon opetuksessa palvelemaan paremmin työelämän osaamistavoitteita.</p>		
Avainsanat (asiasanat) logistiikka, ammatillinen perustutkinto, autonkuljettaja, yhdistelmäajoneuvonkuljettaja, opetussuunnitelma		
Muut tiedot		

Author(s) Heikanen, Jaana	Type of publication Master's Thesis	Date 23052014
	Pages 46	Language finnish
		Permission for web publication (X)
Title Career focus in logistics curriculum		
Degree Programme Logistics		
Tutor(s) Lehtola, Pasi Principal lecturer, Jyväskylä University of Applied Sciences		
Assigned by Saarelma, Kari Head of vocational division, Luksia		
Abstract <p>Aim of this final project was to investigate how to increase the career focus and job-orientation of logistics degree curriculum, mainly in driver and truck driver training programs. The overall curriculum and youth vocational institutions curriculums have been researched. Aim has been finding ways to highlight of educational the career focus and job-orientation in their curriculums. Representatives of working life aspirations and goals competence needs have been identified through surveys and various studies. Based on the results of these studies have been applied for suggestions and solutions to work life learning and knowledge in vocational upper secondary qualification teaching to better serve the learning outcomes of work.</p>		
Keywords logistics, vocational upper secondary qualification, driver, truck driver, curriculum		
Miscellaneous		

SISÄLTÖ	
1. Johdanto	4
Ammatillinen koulutusjärjestelmä	5
1.1 Ammatilliset koulutuksenjärjestäjät	6
1.1.1 Länsi-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä	8
1.2 Ammatilliset perustutkinnot	8
1.2.1 Perustutkintojen rakenne	9
1.2.2 Logistiikan perustutkinto	10
1.2.3 Logistiikan perustutkinnon tavoitteet	11
1.2.4 Logistiikan perustutkinnon muodostuminen	13
2. Tutkimusmenetelmät ja aineistonhankinta	16
2.1 Logistiikan ammatillisen koulutuksen tulevaisuus Luksiassa	17
2.2 Auto, kuljetus-, ja ilmailualan koulutuksen laadullinen ennakointi-raportti	18
2.3 Vastaako nykyinen logistiikka-alan koulutus tulevaisuuden osaamistavoitteita?	21
2.4 Etelä-Suomen logistiikkakeskusjärjestelmän kehittämishanke	22
2.5 Kysely kuljetusyrityksille	22
2.6 Luksia neuvottelukunnat	26
3. Opetuksen ja opetussuunnitelman kehityskohteita	27
3.1 Luksian logistiikka-alan opettajakysely	27
3.2 Luksian kehitysnäkymät oppilaitoksena	30
3.3 Luksian logistiikka-alan kehitysnäkymät	32
3.4 Kehittämiskohteita oppilaitosten opetussuunnitelmista	34
3.5 Opetussuunnitelman 2015 kehitysnäkymät	35
4. Työelämälähtöisyys oppimisessa ja osaamisessa	37
4.1 Toisen asteen logistiikkakoulutuksen kehittämisehdotus	37
4.2 Työssäoppimisen jaksottaminen	38
4.3 Oppimisen työelämälähtöisyys	40
4.3.1 Lait asetukset, sopimukset	41
4.3.2 Työelämätaidot, asiakaspalvelu ja vuorovaikutustaidot sekä laatu- ja ympäristö	41
4.3.3 Liikenneturvallisuus, ennakoiva ja taloudellinen ajaminen	43
4.3.4 Ajoneuvojen tekniikka, telematiikka ja tietotekniikka	43
4.3.5 Kuljetuspalvelut	44
4.3.6 Kielitaito, kansainvälisyys	45
4.3.7 Työelämää ja osaamista tukevat koulutukset	46
4.4 Opintopolut	46
4.5 Pohdinta	47
5. Lähdeluettelo	49
6. Liitteet	50
1. Kyselylomake kuljetusyrityksille	
2. Yhteenveto opettajien kyselystä	

1. Johdanto

Suomessa on 129 oppilaitosta joissa järjestetään ammatillista peruskoulutusta. Näistä 39 oppilaitosta järjestää nuorisolle logistiikan perustutkintoon tähtäävää yhdistelmäajoneuvon- tai autonkuljettajan koulutusta. Opetushallitus antaa ammatillista koulutusta sekä tutkintoja varten opetussuunnitelmat.

Opetussuunnitelman perusteet on määräys, joilla koulutuksen järjestäjät veloitetaan sisällyttämään järjestäjäkohtaiseen opetussuunnitelmaan opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt. Opetussuunnitelman perusteilla varmistetaan koulutuksellisten perusoikeuksien, tasa-arvon, opetuksellisen yhtenäisyyden, laadun ja oikeusturvan toteutuminen.

Kuljettajien koulutuksesta säädetään Laissa kuorma- ja linja-auton kuljettajien ammattipätevyydestä (16.3.2007/273) ja Valtioneuvoston asetuksella kuorma- ja linja-auton kuljettajien ammattipätevyydestä sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2003/59/EY jota kutsutaan ammattidirektiiviksi. Direktiivin tarkoituksena on yhtenäistää maanteiden tavara- ja henkilöliikenteen kuljettajien koulutuksen vähimmäistaso. Perustason ammattipätevyyden ylläpitämiseksi ja täydentämiseksi kuljettajan tarvitsee jatkokoulusta. Lisäksi Ajokorttilaissa 386/2011 säädetään ajo-oikeuden saamiseksi annettavasta ajo-opetuksesta kutakin ajokorttiluokka varten.

Kuljetusalan ammattitaitovaatimukset ovat kuljetusalan ammattidirektiivin, ammattipätevuyslain ja -asetuksen kautta yhtenäistyneet. Työelämän edustajilla ja työnantajilla on omat osaamistoiveensa ja vaatimuksensa tulevien työntekijöiden työssä osaamiselle.

Ammatillisissa perusopinnoissa olisi pyrittävä työelämälähtöisyyteen ja työvaltaisuuteen autenttisessa työympäristössä. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää miten työelämälähtöisyyttä on korostettu oppilaitosten omissa opetussuunnitelmissa ja millä keinoilla työelämälähtöisyyteen pyritään työssäoppimisen lisäksi. Tämän opinnäytteen tarkoituksena on tutkimusten ja kyselyjen perusteella kartoittaa yhtenäiset osaamistarpeet sekä etsiä kehitysehdotuksia opetukseen työelämälähtöisyyden korostamiseksi opetuksessa.

Työn tilaajan Luksian, Länsi-Uudenmaan koulutuskuntayhtymän sekä logistiikan visiot, tavoitteet ja strategiat ovat kirjattu osaksi opinnäytettä.

1.1 Ammatillinen koulutusjärjestelmä

Suomessa koulutusjärjestelmä ryhmitellään yleissivistävään perusopetukseen, toisen asteen koulutukseen ja korkea-asteen koulutukseen. Yleissivistävä perusopetus sisältää peruskoulun ja riittää oppivelvollisuuden suorittamiseen. Lukio- ja ammatilliset opinnot ovat toiseen asteen koulutusta ja jatko-opinnot usein korkea-asteen koulutusta.

Ammattiin valmistumiseen on useampi mahdollisuus. Nuorisolle peruskoulun jälkeistä ammatillista koulutusta annetaan ammattioppilaitoksissa kuten ammattiopistoissa ja ammattikouluissa. Ammattioppilaitoksissa annettava opetus tähtää ammatilliseen perustutkintoon. Perustutkinnon laajuus on 120 opintoviikkoa ja opiskeluaika 3 vuotta. Ammatillinen perustutkinnon yhteydessä on mahdollista yhtä aikaa suorittaa ylioppilastutkinto, jolloin tutkinnon suorittaja opiskelee ammatillisessa peruskoulutuksessa. Aikuiskoulutusta järjestetään perustutkinnoissa ammatillisissa oppilaitoksissa, näyttötutkintoina ja myös oppisopimuksella.

Ammatti- ja erikoisammattitutkinnot ovat ammatillista lisäkoulutusta. Tutkintoihin järjestetään valmistavaa koulutusta ja tutkintoon hyväksymisen erona on lähinnä kertynyt työkokemus. Ammatti- ja erikoisammattitutkinnot suoritetaan näyttötutkintoina. Valmistavan koulutuksen laajuus ja kesto riippuu järjestäjästä.

Ammatillisen perustutkinnon tai suoritettujen ammattitutkintojen jälkeen ammatillispainoitteista lisäkoulutusta annetaan ammattikorkeakouluissa (AMK). Ammattikorkeakoulujen tehtävänä on antaa työelämän sekä työelämän kehittämisen vaatimuksiin ja tutkimukseen sekä taiteellisiin lähtökohtiin perustuvaa korkeakouluopetusta tähtäimenä ammatilliset asiantuntijatehtävät. Ammattikorkeakouluissa on mahdollista myös jatko-opiskella ylempää ammattikorkeakoulututkintoa (YAMK).

Yliopistoissa suoritettavia ammatillisia opintoja ovat alempia (kandidaatti) ja ylempiä

(maisteri) korkeakoulututkintoja. Lisäksi yliopistossa voi suorittaa tieteellisiä jatkotutkintoja, joita ovat lisensiaatin ja tohtorin tutkinnot.

Ammatillista koulutusta järjestetään kahdeksalla eri alalla:

- humanistisella ja kasvatusalalla
- kulttuurialalla
- luonnontieteiden alalla
- luonnonvara- ja ympäristöalalla
- matkailu-, ravitsemis- ja talousalalla.
- sosiaali- ja terveystieteiden ja liikunta-alalla
- tekniikan ja liikenteen alalla
- yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alalla.

1.2 Ammatilliset koulutuksen järjestäjät

Ammatillisen koulutuksen järjestäjinä ovat kunnat, kuntien muodostamat kuntayhtymät, yksityiset rekisteröidyt yhteisöt, valtio sekä erilaiset säätiöt.

Ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen järjestäjiä on tällä hetkellä yli 180.

Kunnallisia ammatillisia peruskoulutuksen järjestäjiä (11 kuntaa, tilanne 1.1.2012) ovat:

Helsingin kaupunki
Jalasjärven kunta
Joensuun kaupunki
Kemijärven kaupunki
Kouvolan kaupunki
Oulun kaupunki
Porin kaupunki
Tampereen kaupunki
Turun kaupunki
Vaasan kaupunki
Vantaan kaupunki

Kuntien perustamia koulutukseen liittyviä yhteenliittymiä ovat kunta- tai koulutuskuntayhtymät. Ammatillista peruskoulutusta järjestäviä kunta- tai koulutuskuntayhtymiä (38 kuntayhtymää, tilanne 1.1.2012) ovat:

Espoon koulutuskuntayhtymä Omnia
 Etelä-Karjalan koulutuskuntayhtymä
 Hämeen ammatillisen korkeakoulutuksen kuntayhtymä
 Hämeenlinnan seudun koulutuskuntayhtymä
 Itä-Savon ammattikoulutuksen kuntayhtymä
 Itä-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä
 Jokilaaksojen koulutuskuntayhtymä
 Jyväskylän koulutuskuntayhtymä
 Järvisseudun koulutuskuntayhtymä
 Kainuun maakunta-kuntayhtymä
 Kemi-Tornionlaakson koulutuskuntayhtymä Lappia
 Keski-Pohjanmaan koulutuskuntayhtymä
 Keski-Uudenmaan ammattikoulutusyhtymä
 Kotkan - Haminan seudun koulutuskuntayhtymä
 Lounais-Hämeen ammatillisen koulutuksen kuntayhtymä
 Lounais-Suomen koulutuskuntayhtymä
 Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymä
 Länsi-Uudenmaan ammattikoulutuskuntayhtymä
 Optima samkommun
 Oulun seudun koulutuskuntayhtymä
 Peimarin koulutuskuntayhtymä
 Pirkanmaan koulutuskonserni -kuntayhtymä
 Pohjois-Karjalan koulutuskuntayhtymä
 Päijät-Hämeen koulutuskonserni
 Raahen koulutuskuntayhtymä
 Rasion ammattioppilaitoksen kuntayhtymä
 Rovaniemen koulutuskuntayhtymä
 Salon seudun koulutuskuntayhtymä
 Samkommunen för yrkesutbildning i Östra Nyland
 Sastamalan koulutuskuntayhtymä
 Satakunnan koulutuskuntayhtymä
 Savon koulutuskuntayhtymä
 Seinäjoen koulutuskuntayhtymä
 Suupohjan koulutuskuntayhtymä
 Svenska Österbottens förbund för utbildning och kultur
 Valkeakosken seudun koulutuskuntayhtymä
 Ylä-Savon koulutuskuntayhtymä
 Äänekosken ammatillisen koulutuksen kuntayhtymä

Edellisten lisäksi ammatillista perustutkintoon tähtäävää koulutusta järjestää valtio, valtion liikelaitos, säätiöt ja rekisteröidyt yhteisöt. Näitä koulutuksenjärjestäjiä on lähes 90.

(Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2014)

1.2.1 Länsi-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä

Luksia eli Länsi-Uudenmaan koulutuskuntayhtymään on kuulunut vuoden 2013 alusta 8 jäsenkuntaa (Hanko, Raasepori, Inkoo, Lohja, Vihti, Karkkila, Siuntio, Kirkkonummi). Oppilaitoksella on useampi toimipiste Lohjalla, Vihdissä, Hangossa, Karjaalla, Kirkkonummella ja Espoossa.

Ammattiopistoissa on valittavana 23 perustutkintoa. Opiskelemaan haetaan valtakunnallisessa yhteishaussa ja perus-, ammatti- ja erikoisammattitutkintoja suoritetaan mm. seuraavilla koulutusaloilla: kulttuuri, luonnontieteet, matkailu-, ravitsemis- ja talousala, sosiaali- ja terveysala, yhteiskuntatieteet, liiketalous ja kauppa sekä tekniikka ja liikenne. Ammattiopistot sijaitsevat Lohjalla ja Vihdin Nummelassa.

Logistiikan perustutkintoon tähtäävää koulutusta annetaan Vihdin Nummelan toimipisteessä ja koulutusohjelmina ovat auton- ja yhdistelmäajoneuvonkuljet-tajien tutkinnot.

Logistiikan alan henkilökuntaan kuuluvat koulutuspäällikkö, erikoisammattimies sekä 10 opettajaa. Opettajat ovat koulutukseltaan liikenneopettajia (5 henkilöä), insinöörejä (6 henkilöä), ammatillisten aineiden opettajia (6 henkilöä) ja erityisopettaja. Logistiikan opiskelijoita on n. 130 kolmella eri vuosikurssilla.

(Länsi-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä, 2014)

1.3 Ammatilliset perustutkinnot

Ammatilliset perustutkinnot voidaan suorittaa ammatillisena peruskoulutuksena tai näyttötutkintoina. Perustutkintojen perusteet sisältävät tutkinnon ja koulutusohjelmien tavoitteet, tutkinnon muodostuminen, tutkinnon osien ammattitaitovaatimukset tai tavoitteet, tutkinnon osien arvioinnin kohteet ja arviointikriteerit sekä ammatillisten tutkinnon osien osilta myös ammattitaidon osoittamistavat.

Perustutkinnon perusteisiin on kirjattu opetussuunnitelman sekä näyttötutkintojen perusteet. Perustutkintojen perusteet ovat määräyksiä, jolla ohjataan koulutusten ja näyttötutkintojen järjestäjiä sekä määräyksiä jotka koskevat ammatillista peruskoulutusta ja näyttötutkintoja. Koulutuksen järjestäjä hyväksyy ammatillisen perustutkinnon perusteiden pohjalta peruskoulutusta varten opetussuunnitelman.

1.3.1 Perustutkintojen rakenne

Tutkintojen rakenteesta ja ammattitaitoa täydentävistä opinnoista ammatillisessa peruskoulutuksessa säädetään valtioneuvoston asetuksessa (Asetus ammatillisesta koulutuksesta 6.11.1998/811). Asetuksen mukaan ammatillisen perustutkinnon laajuus määritellään opintoviikkoina. Opintoviikolla tarkoitetaan arvioitua opiskelijan keskimääräistä 40 tunnin työpanosta opintojen tavoitteiden saavuttamiseksi ja opintovuosi sisältää 40 opintoviikkoa. Asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta ammatilliseen perustutkintoon kuuluu:

- ammatillisia opintoja ja niitä tukevaa työssäoppimista
- ammattitaidon saavuttamiseksi tarpeellisia ja ammattitaitoa täydentäviä yhteisiä opintoja
- vapaasti valittavia opintoja
- opinto-ohjausta

Opetushallitus määrittelee tutkintojen perusteet ja perustutkinnon perusteisiin sisältyvät sekä opetussuunnitelman perusteet. Perustutkinnon perusteet on määräys, jolla ohjataan sekä ammatillisen koulutuksen että näyttötutkintojen järjestäjiä. Perusteet antavat myös opiskelijoille, tutkinnon suorittajille sekä sidosryhmille tietoa tutkintovaatimuksista ja tutkinnon sisällöstä.

Ammatilliset tutkinnon osat muodostavat suurimman osan perustutkinnon laajuudesta, joka on yhteensä 120 opintoviikkoa. Perustutkinnon tulisi tuottaa laaja-

alaisesti ammatilliset perusvalmiudet alan eri tehtäviin sekä erikoistuneemman, työelämän edellyttämän osaamisen yhdellä tutkinnon osa-alueella. Ammatilliset opinnot vaihtelevat tutkinnoittain ja opinnot ovat muodostettu kunkin alan työelämän toiminta- ja tehtäväkokonaisuuksien pohjalta. Ammatillisia opintoja on perustutkintoon sisällytetty 90 opintoviikkoa. Näistä ammatillisista opinnoista opiskellaan vähintään 20 opintoviikkoa työpaikoilla.

Ammattitaidon saavuttamiseksi tarpeellisia ja ammattitaitoa täydentäviä yhteisiä ovat matematiikka, fysiikka ja kemia, äidinkieli, toinen kotimainen kieli, vieras kieli, yhteiskunta-, yritys- ja työelämä tieto, liikunta ja terveystieto, taide ja kulttuuri. Ammattitaitoa täydentävillä tutkinnon osilla voidaan lisätä valmiuksia suorittaa perustutkinnon ohella ylioppilastutkinto. Perustutkinnossa näitä opintoja on 20 opintoviikkoa.

Vapaasti valittavia tutkinnot osat voivat sisältää ammatillisia tai ammattitaitoa täydentäviä tutkinnon osia ja opiskelija voi valita ne vapaasti omasta tai toisesta oppilaitoksesta. Vapaasti valittavilla tutkinnon osilla täydennetään ammatillista osaamistaan. Vapaasti valittavat tutkinnon osat voivat liittyä myös opiskelijan omiin harrastuksiin. Perustutkinnoissa vapaasti valittavia tutkinnon osia on 10 opintoviikkoa.

Opetussuunnitelma ohjaa työelämä lähtöisyyteen työssäoppimisella jolloin osa perustutkinnon vaatimasta ammattitaidosta opitaan oppilaitoksen ulkopuolella. Työssäoppiminen tarkoittaa työpaikoilla ja aidossa työympäristössä tapahtuvaa oppimista. Ammatilliseen perustutkintoon sisältyy vähintään 20 opintoviikkoa työssäoppimista.

Perustutkintoon on sisällytettävä myös opinto-ohjausta, ammattiosaamisen näytöt sekä opinnäytetyö. Perustutkintoon on myös mahdollisuus sisällyttää osia muista ammatillisista tutkinnoista, joita ovat muut perustutkinnot, ammattitutkinnot tai ammattikorkeakoulututkinnot.

(Opetushallitus, 2014)

1.3.2 Logistiikan perustutkinto

Ammatilliseen perustutkintoon johtavien koulutusten tavoitteena on antaa opiskelijoille ammattitaidon saavuttamiseksi tarpeelliset tiedot ja taidot sekä valmiudet ammatin itsenäiseen harjoittamiseen. Ammatillisia perustutkintoja kahdeksalla eri koulutuslallalla on yhteensä 53. Perustutkinnon sisällä voi olla yksi tai useampi koulutusohjelma, joissa koulutusta annetaan yhteen tai useampaan tutkintonimikkeeseen. Koulutusohjelmia on noin 120.

Logistiikan perustutkinto on yksi näistä perustutkinnoista jotka sisältävät useamman koulutusohjelman:

Kuljetuspalvelujen koulutusohjelma/osaamisala
autonkuljettaja
linja-autonkuljettaja
yhdistelmäajoneuvonkuljettaja
Lentoasemapalvelujen koulutusohjelma/osaamisala
lentoasemahuoltaja
Varastopalveluiden koulutusohjelma/osaamisala
varastonhoitaja

Opetushallituksen määräyksen 32/11/2009 logistiikan perustutkinto on voimassa 1.8.2009 jälkeen alkavassa peruskoulutuksissa ja näyttötutkinnoissa toistaiseksi. Opetussuunnitelmat ammattiopistoissa tulee laatia ja hyväksyä noudattaen opetussuunnitelman perusteita.

1.3.3 Logistiikan perustutkinnon tavoitteet

Opetussuunnitelmassa on logistiikan perustutkinnon tavoitteiksi asetettu:

Logistiikan perustutkinnon suorittaneen ammattitaitoon kuuluvat oma-aloitteisuus, täsmällisyys, luotettavuus, joustavuus ja kyky oppia jatkuvasti uutta sekä työturvallinen ja ympäristövastuullinen työskentelytapa.
Tutkinnon suorittaneen tulee osata toimia laaja-alaisen logistisen osaamisensa turvin erilaisissa ympäristöissä ja muuttuvissa oloissa. Hänen on pystyttävä omaksuma an yrityksen laatu- ja ympäristöjärjestelmän mukainen toiminta ja myös kehittämään sitä. Hänen on suhtauduttava arvostavasti sidosryhmiin yrityksessä ja

sen ulkopuolella. Logistiikan perustutkinnon suorittaneella on oltava valitsemansa koulutusohjelman ja muun valinnaisuuden perusteella sellainen työelämän vaatima ammattitaito, että hän voi työllistyä koulutusohjelman mukaisiin tehtäviin.

Logistiikan perustutkinnon suorittaneen on osattava palvella henkilö- tai tavaraliikenteessä asiakkaita eri tilanteissa heidän tarpeidensa ja odotustensa mukaisesti ja hyviä käytöstapoja noudattaen. Hänen on osattava huolehtia asiakkaiden ja omasta turvallisuudesta. Hänen on pyrittävä toiminnassaan asetettujen tavoitteiden mukaisesti parhaaseen mahdolliseen suoritukseen. Hänellä on oltava luovuutta, innovatiivisuutta ja rohkeutta tehdä itsenäisiä ratkaisuja työntekijänä tai ammatinharjoittajana.

Logistiikan perustutkinnon suorittaneen on osattava noudattaa työsuojelumääräyksiä ja -ohjeita sekä osattava ottaa toiminnassaan huomioon keskeinen työsuhdetta koskeva lainsäädäntö ja keskeiset seikat oman alansa työehtosopimuksista. Hänen on osattava huolehtia omasta terveydestään sekä työ- ja toimintakyvystään.

Logistiikan perustutkinnon suorittaneen on osattava kohdata ja palvella eri kulttuureista tulevia asiakkaita. Hänen on osattava toimia valitsemisissaan työtehtävissä kansainvälisissä ympäristöissä. Hänellä on oltava valmiudet tarvitsemansa tiedon hankkimiseen ja vuorovaikutukseen uusimman tieto- ja viestintätekniikan välityksellä. Hänen on osattava tehdä yhteistyötä yksi- ja monikulttuurisessa työympäristössä.

Logistiikan perustutkinnon suorittaneen on kyettävä arvioimaan omaa oppimistaan ja osaamistaan, suunnittelemaan omaa opiskeluaan ja asettamaan oppimisen tavoitteita. Hänen on osattava arvioida ja jäsentää tietoa. Hänen on osattava toimia joustavasti ja luovasti uusissa ja erilaisissa tilanteissa sekä kyettävä ratkaisemaan työssään ongelmatilanteita. Logistiikan perustutkinnon suorittaneen on osattava toimia logistiikka-alan ammattieettisten periaatteiden mukaan vastuullisesti ja oikeudenmukaisesti sekä liikenneturvallisuutta edistäen. Hänen on noudatettava mm. tehtyjä sopimuksia ja asiakkaita ja työnantajaa koskevaa vaitiolovelvollisuus-, tietosuoja- ja kuluttajalainsäädäntöä sekä liikennesääntöjä. Hänen on osattava käsitellä eettisiä ongelmia ja ratkaista ne yleisesti hyväksyttävällä tavalla. Hänen on osattava käyttäytyä suvaitsevasti ja tasa-arvoisesti toisia ihmisiä kohtaan. Hänen on osattava ottaa toiset ihmiset huomioon käyttäytymällä työpaikan edellyttämällä tavalla ja huolehtimalla työpaikan viihtyisyydestä ja yleisestä siisteydestä. Hänen tulee hyväksyä työtoverien ja asiakkaiden erilaiset tunteet sekä hallita omat tunteensa palvelu- ja muissa vuorovaikutustilanteissa. Hänen on

osattava vaalia suomalaista kulttuuriperintöä sekä arvostaa omaa ammattiaan ja oltava valmis jatkuvasti kehittämään itseään ja työtään.

Kuljetuspalvelujen koulutusohjelman suorittaneen on osattava toimia asiakaspalvelun ja kuljetusten tehtävissä. Hänen on osattava kuljettaa asiakkaan tuotteita kannattavasti ja turvallisesti sekä palvella asiakkaita. Hänen on tunnettava ajoneuvonsa liikennekelpoisuuden vaatimukset ja osattava varmistaa ajoneuvon ja sen lisälaitteiden tekninen ja turvallinen toimivuus. Hänen on hallittava ajoneuvonsa ajonlähtöön liittyvät tarkastukset ja tavallisimmat huoltotoimet. Hänen on osattava lastata ajoneuvo säädösten ja olosuhteiden sallimaan maksimikuormaan ja kuljettaa ajoneuvoa turvallisesti, taloudellisesti ja vastuullisesti. Hänen on tunnettava kuljetuksiin liittyvät vakuutukset ja työhönsä liittyvät työsuojelusäädökset. Hänen on osattava kommunikoida ajoneuvojen ja kuljetusalan viestintävälineillä. Kuljettajalta vaaditaan ajokorttiasetuksen edellyttämä ajokortti ja kuljetusalan perustason ammattipätevyyskoulutus.

(Opetushallitus Logistiikan opetussuunnitelma 2009, 2014)

1.3.4 Logistiikan perustutkinnon muodostuminen

Opetushallituksen Logistiikan perustutkinnossa 2009 on tutkinnon muodostuminen määritelty seuraavasti:

*Ammatilliset tutkinnon osat, 90 opintoviikkoa
Tutkinnon osiin sisältyy työssäoppimista vähintään 20 ov,
yrittäjyyttä vähintään 5 ov ja opinnäyte vähintään 2 ov*

4.1 Kuljetuspalvelujen koulutusohjelman pakolliset tutkinnon osat

4.1.1 Kuljetusalan perustason ammattipätevyys, 10 ov

4.1.2 Kuorma-auton tavarankuljetusten hallinta

(autonkuljettaja ja yhdistelmäajoneuvonkuljettaja), 30 ov

4.1.3 Linja-auton tavarankuljetusten hallinta (linja-autonkuljettaja, 20 ov)

4.2 Kuljetuspalvelujen koulutusohjelma, autonkuljettaja

4.2.1 Kuorma-autokuljetukset, 20 ov

Lisäksi valittava vähintään 30 ov tutkinnon osista 4.7.1–4.7.8 ja 4.8, 4.9

4.3 Kuljetuspalvelujen koulutusohjelma, linja-autonkuljettaja

4.3.1 Linja-autokuljetukset, 20 ov

Lisäksi valittava vähintään 20 ov tutkinnon osista 4.7.9–4.7.11 sekä 20 ov seuraavista tutkinnon osista 4.7.1–4.7.5, 4.7.12 ja 4.7.20 ja 4.8, 4.9

4.4 Kuljetuspalvelujen koulutusohjelma, yhdistelmäajoneuvonkuljettaja

4.4.1 Yhdistelmäajoneuvokuljetukset, 30 ov

Lisäksi valittava vähintään 20 ov tutkinnon osista 4.7.1–4.7.8, 4.7.20 ja 4.8, 4.9

4.7 Kaikille valinnaiset tutkinnon osat, 10 opintoviikkoa:

4.7.1 Alan yritystoiminta, 10 ov

4.7.2 Työkoneiden käyttö ja huolto, 10 ov

4.7.3 Kuljetusalan perustason ammattipätevyys laajennus, 10ov

4.7.4 Ulkomaanliikenteen kuljetukset, 10 ov

4.7.5 Taksikuljetukset, 10 ov

4.7.6 Elintarvikekuljetukset, 20 ov

4.7.7 Massatavarakuljetukset, 20 ov

4.7.8 Ympäristöhuollonkuljetukset, 10 ov

4.7.9 Kaukoliikenteenkuljettajan tehtävät, 10 ov

4.7.10 Palveluliikenteenkuljettajan tehtävät, 10 ov

4.7.11 Tilausajoliikenteenkuljettajan tehtävät, 10 ov

4.7.12 Terminaalitoiminnot ja lastaus, 10 ov

4.7.13 Vaarallisten aineiden käsittely, 5 ov

4.7.14 Varaston tietojärjestelmät, 5 ov

4.7.15 Tavarankuljettaminen, 10 ov

4.7.16 Osto- ja myyntitoiminnot varastoissa, 10 ov

4.7.17 Lentoaseman huoltaminen, 10 ov

4.7.18 Ilma-aluksen kuormaaminen, 10 ov

4.7.19 Lentoliikennealueen kunnossapito, 10 ov

4.7.20 Paikallisesti tarjottavat tutkinnon osat, 0–10 ov

4.8 Valinnaiset tutkinnon osat ammatillisista tutkinnoista:

4.8.1 Tutkinnon osa muista ammatillisista perustutkinnoista

4.8.2 Tutkinnon osa ammattitutkinnoista

4.8.3 Tutkinnon osa erikoisammattitutkinnoista

4.8.4 Tutkinnon osa ammattikorkeakouluopinnoista

4.9 Muut valinnaiset tutkinnon osat ammatillisessa peruskoulutuksessa:

4.9.1 Yrittäjyys, 10 ov

4.9.2 Työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen, 2 ov

4.9.3 Ammattitaitoa syventävät ja laajentavat tutkinnon osat, 5–10 ov

4.9.4 Ammattitaitoa täydentävät tutkinnon osat (yhteiset opinnot), 0–10 ov

4.9.5 Lukio-opinnot, 0–10 ov

4.10 Ammatillista osaamista yksilöllisesti syventävät tutkinnon osat (perustutkintoa laajentavat tutkinnon osat)

4.10.1 Yritystoiminta, 10 ov

4.10.2 Tutkinnon osa ammatillisista tutkinnoista (ammatilliset perustutkinnot, ammattitutkinnot, erikoisammattitutkinnot)

4.10.3 Ammatillista osaamista yksilöllisesti syventävät paikallisesti tarjottavat tutkinnon osat ammatillisessa peruskoulutuksessa

5. Ammattitaitoa täydentävät tutkinnon osat (yhteiset opinnot), 20 opintoviikkoa

5.1 Pakolliset tutkinnon osat:

5.1.1 Äidinkieli

5.1.2 Toinen kotimainen kieli

5.1.2.1 Toinen kotimainen kieli, ruotsi

5.1.2.2 Toinen kotimainen kieli, suomi

5.1.3 Vieras kieli

5.1.4 Matematiikka

5.1.5 Fysiikka ja kemia

5.1.6 Yhteiskunta-, yritys- ja työelämä tieto

5.1.7 Liikunta

5.1.8 Terveystieto

5.1.9 Taide ja kulttuuri

5.2 Valinnaiset tutkinnon osat:

5.2.1 Ammattitaitoa täydentävien pakollisten tutkinnon osien valinnaiset lisäosat

5.2.2 Ympäristötieto

5.2.3. Tieto- ja viestintätekniikka

5.2.4. Etiikka

5.2.5. Kulttuurien tuntemus

5.2.6. Psykologia

5.2.7 Yritystoiminta

Opetussuunnitelmassa määritellään arviointien perusteet. Arvioinneilla tulisi ohjata, motivoida ja kannustaa opiskelijoita tavoitteiden saavuttamiseksi. Oppimisen ja osaamisen arvosana asteikkona käytetään 1-3 (tydyttävä, hyvä ja kiitettävä) asteikkoa.

Opinto-ohjauksen tavoitteena on, että opiskelija saa riittävät tiedot koulutuksestaan sekä tietää tutkintoon liittyvät osat sekä valinnan mahdollisuudet.. Opiskelijan henkilökohtainen opiskelusuunnitelma (HOPS) tukee opiskelijan urasuunnittelua ja kehittää hänen valmiuksia itsearviointiin. Erityisopetusta tarvitseville opiskelijalle laaditaan henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS). Opetussuunnitelmassa myös määritetään että työpaikkojen ja koulutuksen järjestäjien yhteistyöllä varmistetaan työssäoppimisen ja muun ammatillisen koulutuksen työelämävastaavuus, laatu ja ajantasaisuus sekä työturvallisuudesta.

OPH:n opetussuunnitelman liitteissä määritetään logistiikka-alan ammattialan kuvaus, arvoperustat ja alan osaamistarpeet sekä tutkintokohtaiset terveydentilavaatimukset.

(Opetushallitus Logistiikan opetussuunnitelma 2009, 2014)

2. Tutkimusmenetelmät ja aineistonhankinta

Tutkimustyö logistiikan opetussuunnitelman työelämälähtöisyydestä ja sen lisäämisestä aloitettiin kartoittamalla oman oppilaitoksen Luksia Vihdin Nummellan ammattiopiston logistiikan perustutkinnon kuljetuspalveluiden koulutusohjelman opetussuunnitelmaa. OPH:n opetussuunnitelmasta on valittu oppilaitokselle soveltuvat tutkinnon osat tähtäimenä yhdistelmäajoneuvonkuljettajan tutkinto. Luksian logistiikan perustutkinto, kuljetuspalvelun koulutusohjelma perustuu Opetushallituksen opetussuunnitelmaan oppilaitoskohtaiset tutkinnon osat huomioiden. Tutkimuksen kohteina olivat:

Opetushallitus: Logistiikan perustutkinto 2009

Luksia: Logistiikan perustutkinto, kuljetuspalvelujen koulutusohjelma

Luksian logistiikka- ja autoalan koulutuspäällikkö Kari Saarelma on tehnyt Jyväskylän Ammattikorkeakoulussa opinnäytetyön huhtikuussa 2012 ”Logistiikan ammatillisen koulutuksen tulevaisuus Luksiassa”. Saarelma on opinnäytetyössään pohtinut oppilaitoksemme logistiikan opintoalan strategiaavaintoja sekä logistiikan tietä tulevaisuuteen. Tutkimuksen kohteena oli:

Kari Saarelma: Logistiikan ammatillisen koulutuksen tulevaisuus
Luksiassa Opinnäytetyö Jyväskylän ammattikorkeakoulu 2012

Opetushallituksen logistiikan perustutkinnon opetussuunnitelman pohjalta tehtiin Luksian logistiikanalan opettajille kysely jossa kartoitettiin opetussuunnitelman tutkinnon osien lisäämistä Luksian logistiikanalan opetussuunnitelmaan. Samalla kartoitettiin opettajien halukkuutta ja resursseja tutkinnon osien opetukseen.

Lähivuosien opinnäytetöistä, tutkimuksista ja muiden logistiikan oppilaitosten opetussuunnitelmista sekä valinnaisten aineiden tarjonnasta haettiin kehittämistyöhön ideoita ja ajatuksia työelämälähtöisyyden kehittämiseksi opetussuunnitelmassa. Lisäksi kartoitettiin Länsi-Uudenmaan kuljetusalan yrittäjien sekä logistiikan neuvottelukunnan odotuksia ja osaamistarpeita tulevaisuuden kuljettajilta. Tutkimustyön pohjana olivat seuraavat tutkimukset, opinnäytetyöt ja kehittämishankkeet:

Opetushallitus Mikko Huhtala: Auto, kuljetus-, ja ilmailualan
koulutuksen laadullinen ennakointi – raportit ja selvitykset 2013:10

Satu Kukko: Vastaako nykyinen logistiikka-alan koulutus tulevaisuuden
osaamisvaateisiin? Opinnäytetyö Laurea ammattikorkeakoulu 2011

ESLogC Logistiikkakeskuksen kehittäjän työpöytä

2.1 Logistiikan ammatillisen koulutuksen tulevaisuus Luksiassa

Kari Saarelman opinnäytetyössä ”Logistiikan ammatillisen koulutuksen tulevaisuus Luksiassa” on käsitelty elinkeinoelämän odotuksia. Logistiikan perustutkinnon opiskeluihin kuuluu vähintään opintoviikkoa työssäoppimista joka voidaan suorittaa erilaisilla alan työpaikoilla toisena ja kolmantena opiskeluvuotena. Saarelma on opinnäytetyössään listannut odotukset keskustelujen perusteella seuraavasti: työelämän pelisääntöjen ymmärtämisen tärkeys, aikataulujen noudattaminen, rehellisyys, luotettavuus, kysyminen ja poissaoloista ilmoittaminen. Ammatillisesta oppilaitoksesta ei odotettu suoraan valmistuvia huippuosaajia vaan kuljettajiksi

valmistuneilta odotettiin C- tai CE-korttia, alan perusosaamista sekä ammattipätevyyttä. (Kari Saarelma JAMK opinnäytetyö 2012, 2014)

2.2 Auto, kuljetus-, ja ilmailualan koulutuksen laadullinen ennakointi-raportti

Opetushallituksen raportissa Auto, kuljetus-, ja ilmailualan koulutuksen laadullinen ennakointi, on Mikko Huhtala kartoittanut koulutusten laadullista ennakointia. Tiedonhankintamenetelmänä on käytetty kyselyä joka on tehty vuonna 2012 sekä alakohtaiset haastattelut 2013. Kuljetusalan työntekijä- ja toimihenkilötehtävissä toimivien näkemyksissä nykyisissä osaamisvaatimuksissa mainitaan esimerkiksi tavaraliikenteen osalta seuraavia:

- *sopimukset, lainsäädäntö, lait ja asetukset, ajo- ja lepoaika-asetus, työehtosopimuksen tuntemus sekä palkanlaskennan perusteet*
- *liikenneturvallisuus, ennakoiva ajo, ajoneuvon turvallinen ja taloudellinen käyttö liikenteessä, päästöjen ja kulutuksen vähentäminen*
- *kuorman oikea varmistaminen, kuormaaminen ja purkaminen, turvalliset työmenetelmät, lastinkäsittelylaitteiden oikea käyttö*
- *ajoneuvojen tekniikan, oheislaitteiden, ATK-päätteiden käyttö ja tietoliikenne*
- *asiakaspalvelu ja vuorovaikutustaidot*
- *VAK/ADR-tiedot*
- *työturvallisuus, stressin sietäminen ja työssä jaksaminen*
- *paikallistuntemus*
- *kielitaito, suomi, ruotsi, englanti*

Työntekijä- ja toimihenkilötehtävissä toimivien tulevaisuuden osaamisvaatimuksina nyt ja tulevaisuudessa henkilö- ja tavaraliikenteen osalta yhteenvetona:

- *Työturvallisuus: työmenetelmät, lastinkäsittelylaitteiden käyttö, VAK/ADR – tiedot, puolustustaidot uhkatilanteisiin, ensiapukoulutus käytännön olosuhteissa, alkusammutustaidot käytännön olosuhteissa mm. bussipalot, kiire, lepoajat, lepoajan käyttötavat, työssä jaksaminen*
- *Asiakaspalvelu: häirikkökäyttäytyjien tunnistaminen ja toimenpiteet, mukautumiskyky, joustamiskyky*
- *Kuljettaminen: ennakoiva ja sääolosuhteet huomioiva ajotapa*

- *Kuormankäsittely ja kiinnittäminen: lastausvälineet, lastusjärjestys, purkujärjestyksen huomiointi*
- *Lainsäädäntö: tieliikennelaki, työsopimuslaki, ajo- ja lepoaika-asetus, vuosilomalaki, työehtosopimus, työturvallisuuslaki, työturvallisuus, tiekuljetussopimuslaki, laki yhteistoiminnasta yrityksissä, EU – lainsäädäntö*
- *Ympäristöosaaminen: taloudellinen ja ennakoiva ajotapa, laatu- ja ympäristöasiat*
- *Yleistaidot kielitaito asiakaspalvelutilanteissa, tietotekniikka, navigointi-, rahastus- ym. tietotekniikkaan perustuvien laitteiden käyttö*

Raportissa on myös listattu osaamistarpeita kuljetusalan yrityksen työntekijöiden ja toimihenkilöiden 5 tai 15 vuoden kuluttua. Koska opetussuunnitelmat tehdään noin viiden vuoden periodille, olen tutkimuksessa huomionut vain raportin osaamistarpeet 5 vuoden kuluttua. Yhteenvedossa on huomioitu johdon, esimiesten ja työntekijöiden sekä toimihenkilöiden vastaukset. Yhteenvedo kuljetusalan työntekijöiden ja toimihenkilöiden tehtävissä 5 vuoden kuluttua:

Johdon esiin tuomat osaamistarpeet:

- *työturvallisuus: turvallinen kuljettaminen, työaikalait, ajo- ja lepoajat, työmenetelmät, lastinkäsittelylaitteiden hallinta*
 - *asiakaspalvelu häirikkökäyttäytyjien tunnistaminen ja toimenpiteet, mukautumiskyky, joustamiskyky*
 - *kuljettaminen: taloudellisten reittien suunnittelu*
 - *lainsäädäntö: tieliikennelaki, työsopimuslaki, ajo- ja lepoaika-asetus*
 - *ympäristöosaaminen: taloudellinen ja ennakoiva ajotapa, laatu- ja ympäristöasiat*
- Yleistaidot: jatkuva kouluttautuminen, tietotekniikka, tietotekniikkaan perustuvien laitteiden käyttö*

Esimiesten (keskijohto) esiin tuomat osaamistarpeet:

- *muu korostettu osaaminen: Keskijohdon esimiesten mukaan keskeistä ovat ajoneuvon käsittelytaidot ja vuorovaikutustaidot, työtehtäviin liittyvän vastuun ja taloudellisen ajattelun omaksuminen, sekä uuden tekniikan osaaminen*

Työntekijöiden ja toimihenkilöiden esiin tuomat osaamistarpeet:

- *työturvallisuus: Liikenneturvallisuus, työmenetelmät, lastinkäsittelylaitteiden käyttö, VAK/ADR – tiedot, taidot varautua uhkatilanteisiin, turvallisuus rikollisuutta vastaan, ensiapukoulutus,*

sammutustaidot, kiire, lepoajat, lepoajan käyttötavat, työssäjaksaminen

– asiakaspalvelu: asiakkaiden toiminnan ja järjestelmien tuntemus

– kuljettaminen: oikeat työtavat, ajoneuvokohtaisen tekniikan hallinta, EU-säädökset

– kuormankäsittely ja kiinnittäminen: lastausvälineet, lastausjärjestys, purkujärjestyksen huomiointi

– lainsäädäntö: tieliikennelaki, työsopimuslaki, ajo- ja lepoaika-asetus, vuosilomalaki, työehtosopimus, työturvallisuuslaki, työturvallisuus, tiekuljetussopimuslaki, laki yhteistoiminnasta yrityksissä, EU-lainsäädäntö

– ympäristöosaaminen: taloudellinen ja ennakoiva ajotapa, laatu- ja ympäristöasiat

– yleistaidot: kielitaito asiakaspalvelutilanteissa (englanti), elektroniikka, tietotekniikka, tietotekniikkaan perustuvien laitteiden käyttö

– muu korostettu osaaminen: talousosaamisen perusteet

Raportin johtopäätöksinä toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa pitäisi aloittaa keskustelu koulutuksen rakenteellisesta muutoksesta. Raportin alaisiin perustutkintoihin sisältyy nopeaa tekniikan kehittymistä jolloin niiden sisältöä ei voida enää laajentaa. Opetussuunnitelmiin ja koulutuksen toteuttamiseen ehdotetaan enemmän joustavuutta sekä opintokokonaisuuksia, jotka palvelisivat paremmin työelämän tarpeita. Tulevaisuuden osaamisen varmistamiseksi tulisi koulutusjärjestelmää kehittää niin, että opiskelijat voisivat valita omien valmiuksiensa tasoisia sisältöjä. Lisäksi ehdotetaan siirtymistä moduulijärjestelmään ja pohtia myös perustutkintokoulutuksen luokka- ja vuosikurssijärjestelmästä luopumista. Perustutkintokoulutuksen moduloinnin ja luokkasidonnaisuudesta luopumisen eduksi mainitaan opiskelijoiden vapaampi liikkuvuus sekä erikoitumisopintojen toteutus ja ryhmien kokoaminen olisi helpompaa. Koulutuksen rakennemuutoksella arvellaan olevan myös vaikutusta työurien pidentämiseen ja opintojen keskeyttämisen vähentämiseen. Raportin johtopäätöksissä arvellaan myös että yhtenäisemmät työviikot ja tiiviimpi opiskelurytmi ehkäisisi opintojen keskeyttämistä. Opetussuunnitelma perustaisen koulutuksen lähiopetusmäärän lisääminen 7 tunnin työpäiviin ja 35 tuntiin viikossa, opetusta saataisiin lähemmäksi työelämän rytmiä. Muutos lisäisi nuorten työelämän pelisääntöjen tuntemusta, työaikojen noudattamista ja vähentäisi työnantajien kritiikkiä.

Kuljetusalalla työelämän toiveena on yhtenäisempi perustutkinto, joka antaisi perustaidot kuljetusalan keskeisiin työtehtäviin (kuorma-auton ja linja-auton kuljettaja sekä varastointi) ja koulutussisältöihin tulisi lisätä työturvallisuuskoulutusta. Kuljetusalalla tapahtuu ammattiryhmistä toiseksi eniten työtapaturmia ja kuljetus- ja kuljettajaturvallisuuteen liittyvät riskit ovat kasvamassa kuten kuljetusten ryöstöt ja väkivaltilanteet.

Raportissa auto- kuljetus- ja ilmailualojen yhteisenä osaamistarpeena korostui henkilöstöryhmien yritysosaamisen lisääminen. Yritysosaamisen tavoitteena olisi ymmärtää yrityksen toiminnan periaatteet, kuten kustannus- ja katelaskennan perusteet. Osaamistarvetta voitaisiin parantaa entistä yrittäjyyskoulutuksen sisältökokonaisuuksilla. Työelämän edustajat korostivat erityisesti yritysosaamisen ja yrittäjyyden koulutussisältöjen sitomista alan osaamistarpeisiin ja alakohtaisiin toimintoihin.

(Opetushallitus Mikko Huhtala , 2014)

2.3 Vastaako nykyinen logistiikka-alan koulutus tulevaisuuden osaamisvaateisiin?

Satu Kukko on omassa opinnäytetyössään, osana ESLogC-hanketta, selvittänyt miten logistiikka-alan koulutukset vastaavat tulevaisuuden osaamisvaateisiin. Tämän opinnäytetyön mukaan koulutus vastaa osaamisvaateisiin mutta kehitettäväkin löytyy. Tulevaisuuden kuljettajien osaamisalueiksi kirjattiin:

- *osaa turvallisen ajotavan ja riskien ennakkoinnin*
- *osaa turvallisen kuljettamisen periaatteet*
- *osaa kuljettamiseen liittyvät vastuut*
- *osaa toimia vastuullisesti kuljettamiseen liittyvissä poikkeustilanteissa*
- *osaa lähetysten kuormaamiseen ja purkamiseen liittyvät työtehtävät*
- *osaa kuljetuksiin liittyvän lainsäädännön ja kuljetustyön*

(Satu Kukko 2012, 2014)

2.4 Etelä-Suomen logistiikkakeskusjärjestelmän kehittämishanke

ESLogC on Etelä-Suomen logistiikkakeskusjärjestelmän kehittämishanke. Hanke päättyi 2012 syksyllä ja sitä olivat mukana toteuttamassa Teknologiakeskus Techvilla, Hämeen ammattikorkeakoulu, Laurea-ammattikorkeakoulu, Lahden ammattikorkeakoulu, Suomen ympäristöopisto ja Varsinais-Suomen kestävän kehityksen ja energia-asioiden palvelukeskus. ESLogC:ssä toteutettiin 20 erillistä kehittämisprojektia. Hankkeessa kehitettiin lähinnä logistiikkakeskusten toimintaa sekä tuotettiin uutta tietoa logistiikkakeskuksista. Projekteista hyötyvät erityisesti logistiikkakeskuksia kehittävät, suunnittelevat tai toteuttavat yritykset. Hankkeen tulokset on koottu ESLogC Logistiikkakeskuksen kehittäjän työpöytäan. Pääasiassa työpöydältä löytyy logistiikkakeskuksiin liittyvää materiaalia. Logistiikkahenkilöstön tulevaisuuden osaamisvaatimukseen on kirjattu ESLogC hankkeisiin liittyen Virtaa logistiikkaan - Logistiikkaosaamisen seminaarin työpajojen yhteenvedoista tehty tietokortti.

Tietokorttiin kirjattuina kuljettajien osaamisalueita ovat turvallinen ajotapa, turvallinen kuljettaminen, alan lainsäädännön tunteminen ja ympäristönäkökohtien huomioiminen. Näihin liittyviksi osaamistarpeiksi on kirjattu alan lakien ja säännösten tunteminen, ADR-ajolupa ja ammattipätevyysäädökset; turvallinen kuormaaminen, pakkaaminen ja sitominen, automaation, tietotekniikan ja apuvälineiden käyttökokemus, ensiapu-, mekaanikon-, vuorovaikutus- ja ryhmätyötaidot, kestävän kehitys ja ympäristötietoisuus, verkostoituminen, asiakas- ja sidosryhmäsuhdetaidot, logistisen ketjun hahmottaminen, yritystaloustaidot kuten tunnusluvut ja taloudelliset mittarit. Lisäksi toivotaan kielitaitoa, alan koulutuksen arvostuksen nostamista sekä asennekasvatusta liikenteeseen ja asiakaspalveluun.

(ESLogC logistiikkakeskuksen kehittäjän työpöytä, 2014)

2.5 Kysely kuljetusyrityksille

Luksian logistiikan perustutkinnon suorittaneet kuorma- ja yhdistelmäajoneuvonkuljettajat työllistyvät pääsääntöisesti Luksian toiminta-alueelle läntiselle

Uudellemaalle. Uskoin että alueen kuljetusyrityksillä olisi paras tuntuma ammattiopistosta valmistuneiden osaamistarpeista. Kyselyni (liite 1) toteutettiin netissä toteutettuna kyselynä. Tämän kyselyn tarkoituksena on kartoittaa työnantajien osaamistoiveita kirjattavaksi kehitystyöhöni sekä yleisesti kartoittaa osaamistarpeita. Lisäksi kartoitettiin tarvetta aloittaa logistiikan perustutkinnon varastopalveluiden koulutusohjelma Luksiassa. Länsi-Uudenmaan ja Luksian toiminta-alueella toimiville kuljetusyrityksille lähetettiin sähköpostilla viesti osallistua kyselyyn netissä. Kysymyksiä oli 12 ja siihen oli mahdollista osallistua nimettömästi. Sähköpostiviestejä lähetettiin 27.3.2014 108 toimijalle ja muistutettiin 4.4.2014. Näistä 19 yrityksen tai autoilijan viestit palautuivat vanhentuneen tai väärän sähköpostiosoitteen vuoksi. Vastauksia saatiin muistutusviestistä huolimatta vain 10. Kyselyn kysymykset 1- 8 olivat lähinnä yleisellä tasolla olevia taustakysymyksiä ja pakollisia vastattavia olivat vain kysymykset 7-12:

1. *Yrityksen kotikunta*
2. *Yrityksen ajoneuvojen määrä (eriteltynä pakettiautot, kuorma-autot, yhdistelmäajoneuvot)*
3. *Yritystä pääasiallisesti työllistävät kuljetukset (esim. jakelu-, elintarvike-, maansiirto-, vaihtolava-, nosturi-, jäte-, säiliö/betonikuljetukset jne.) ja monellako autolla.*
4. *Onko yrityksessä laatu- ja/tai ympäristöohjelma käytössä?*
5. *Jos yrityksellä on käytössä laatu- ja/tai ympäristöohjelma, mikä järjestelmä (yrityksen oma vai esimerkiksi SKAL Laatu- ja ympäristöhyväksyntä) on käytössä?*
6. *Seurataanko yrityksessä polttoaineenkulutusta auto/kuljettajakohtaisesti?*
7. *Montako ajoneuvonkuljettajana toimivaa työntekijää yrityksellä on?*
8. *Kuinka monella kuljettajalla on yhdistelmäajoneuvon/kuorma-autonkuljettajan koulutus/tutkinto (nuorison ammattioppilaitos tai aikuiskoulutus)*
9. *Oletteko tyytyväisiä kuljettajienne osaamiseen tällä hetkellä? Mitä osaamista tai kehittymistä toivoisitte kuljettajille?*
10. *Ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelijat suorittavat B-,C- ja CE-ajokorttiluokan sekä ammattiopistokoulutuksen kuorma-auton tai yhdistelmäajoneuvon kuljettajan ammattiin. Valinnaisissa aineissa on mahdollista laajentaa ammatillista osaamista ja suorittaa erilaisia esim. kortteihin tähtääviä kursseja. Mitä seuraavia taitoja/kurssin suorituksia kuljettajat mielestänne tarvitsevat työssään:*
11. *Työnantajan muita toiveita osaamistavoitteille ja – taidoille ja mihin asioihin toivottaisiin kiinnitettävän huomiota kuljettajien koulutuksessa?*
12. *Tarvitaanko yrityksessänne/alueellanne erillistä varastopalveluiden koulutusohjelmaa – varastonhoitajan koulutusta?*

13. Yrityksen yhteystiedot.

Kyselyn saa jättää nimettömänä mutta mikäli haluatte antaa yhteystiedot työssäoppimapaikkojen tarjoamiseksi jäävät tiedot vain kyselyn tekijän tietoon. Yhteystietojen jättäneisiin otetaan yhteyttä ensi syksynä alueen oppilaitoksen opiskelijoiden työssäoppimapaikkojen järjestämiseksi.

Taustakysymyksillä kartoitettiin yrityksen toimialuetta, pääasiallisia kuljetusmuotoja sekä kaluston ja kuljettajien määrää. Kuljettajista kysyttiin heidän ammatillista koulutustaan ja kyselyyn vastanneilla yrityksillä oli omistajakuljettajia ja palkattuja kuljettajia yhteensä 78 ja näistä vain n. 13 kuljettajalla oli ammattiopiston kuorma-auton tai yhdistelmäajoneuvonkuljettajan tutkinto.

Lisäksi liittyen taloudelliseen ja ennakoivaan ajoon liittyen halusin tietää onko yrityksillä käytössä laatu- ja/tai ympäristöjärjestelmä. Vain yhdellä yrityksellä oli käytössä Suomen Kuljetus ja logistiikka SKAL:n laatu- ja ympäristöhyväksyntä. Polttoaineenkulutuksen seurannasta kysyttiin ja vain kolmella yrityksellä seurattiin polttoaineen kulutusta auto- tai kuljettajakohtaisesti.

Yhdessä kysymyksessä kartoitettiin vielä tarvittaisiinko työnantajien mielestä Länsi-Uudenmaan alueelle erillistä varastonhoitajan perustutkintoa. Kaikki vastanneet ilmoittivat, ettei erillistä koulutusta tarvita.

Työnantajien osaamistoiveita ja – tarpeita kartoitettiin lähinnä kysymyksillä 9,10 ja 11. Vastauksia saatiin seuraavasti:

9. Oletteko tyytyväisiä kuljettajienne osaamiseen tällä hetkellä? Mitä osaamista tai kehittymistä toivoisitte kuljettajille? (9 vastausta/10 vastaajasta)
 - *Kyllä ja ei. Ammattiylpeys puuttuu ja vastuun kanto, ammattitaito monella puutteellista ja kommunistinen asenne, että akt hoitaa vaikka en mitään tekisikään niin ei minulle potkuja voi antaa. Toivoisin, että eroaisivat ammattiliitosta ja keskittyisivät työntekoon. Alue/paikallituntemuksessa kaikilla parannettavaa. Muuten ammattitaitoista väkeä!*
 - *Tämän hetkisiin kuljettajiin olen tyytyväinen.*
 - *kyllä, osaamista sähköttöissä, pienissä remonteissa, renkaan- vaihdoissa, hydraulikkaletkun vaihdoissa, maalaisjärjen käyttö sallittua. Osattava käyttää myös vanhempaa kalustoa*
 - *OK*
 - *Kyllä olemme tyytyväisiä, hyvänä pohjana on nykyään tämä ammattipätevyyskoulutus*

- Kyllä.
- Kyllä
- Kolme kuljettajaamme ovat olleet yli viisi vuotta ja kolme yli 15 vuotta talossa ja oikeastaan ainoat asiat missä olisi parantamista joillakin on taloudellinen ajo ja tietotekniikan käyttö.

10. Ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelijat suorittavat B-, C- ja CE-ajokorttiluokan sekä ammattipätevyyskoulutuksen kuorma-auton tai yhdistelmäajoneuvon kuljettajan ammattiin. Valinnaisissa aineissa on mahdollista laajentaa ammatillista osaamista ja suorittaa erilaisia esim. kortteihin tähtäviä kursseja. Mitä seuraavia taitoja/kurssin suorituksia kuljettajat mielestänne tarvitsevat työssään:

Taito/kurssi	Vastaajat	%	Vastaajat	%
ADR-ajolupa	8	80	2	20
Tieturvakortti	8	80	2	20
Tieliikenteen työturvakortti	8	80	2	20
Ympäristöturvallisuuskortti	5	50	5	50
Trukkikortti	6	60	4	40
Traktorikortti (T-ajolupa)	1	10	9	90
Ensiapu kurssi	9	90	1	10
Ennakoiva ajo/liikenneturvallisuus	10	100		
Kuormaaminen ja kuormansidonta	9	90	1	10
Lämpötilakuljetukset	7	70	3	30
Maansiirtokuljetukset	7	70	3	30
Asiakaspalvelu	9	90	1	10
Taitoa/kurssia	tarvitaan		ei tarvita	

11. Työnantajan muita toiveita osaamistavoitteille ja – taidoille ja mihin asioihin toivottaisiin kiinnitettävän huomiota kuljettajien koulutuksessa?

- Pelkkä kurssin käyminen ei riitä koska kurssit ovat ala-arvoisia ja opettajat kurseilla todella huonoja. Ei kukaan voi oppia kurssilla jossa ei ole muuta velvoitetta kun läsnäolo pakko eikä kokeita. Kuinka kukaan voi osta ennakoivaa ajoa istumalla pulpetinäällä mahdotonta! niin kuin kaikki muutkin kurssit on ihan syvältä jos opettaja ei osaa opettaa ja tehdään luokassa. Opetuksen tasoon pitää kiinnittää huomiota ja kokeet pakollisiksi ja tehtävä samat asiat myös käytännössä. Meille on tullut kurssikeskuksesta

- suoraan työntekijä jolla on kortteja enemmän kuin minulla ja silti se ei saa edes perävaunua perään eikä tiedä mikä on cmr ja kuinka se täytetään...
- Asiakaspalvelu ja sosiaalinen kanssa käyminen asiakkaiden kanssa.
 - Asiakaspalveluun kannattaa panostaa erityisesti esim. asiakkaan kanssa keskusteluun puhelimitse ja asiakkaan luona. Oma-aloitteisuutta myös kannattaa opettaa.
 - saa ajatella itse, koulutuksen ja realistisen työn ero
 - Kielet
 - Sidonta ja lämpösäädellyt kuljetukset
 - Kuinka kohdata erikoiskuljetus tieliikenteessä sekä työntekijöiden huomioiminen ja nopeuden sovittaminen turvalliseksi tietyöalueilla.
 - Ei muita toiveita, nykyinen koulutus on käsittääkseni riittävällä tasolla.
 - Kaluston kunnossa pito, huolto, pesu ja siisteys. Tärkein kuljettajan ominaisuus on halu oppia ja osata ajatella asioita myös työnantajan näkökulmasta.
 - Kuljettajan pitää pystyä pärjäämään omin avuin "maailmalla" ja pystyä tekemään ratkaisuja itsenäisesti, myös tietyt taidot kuten renkaanvaihto itse kuuluu hyvän kuljettajan taitoihin.

2.6 Luksia neuvottelukunnat

Luksialla on opintoalakohtaisia neuvottelukuntia joiden tehtäviä ovat osaavan työvoiman saannin turvaaminen Länsi-Uudellamaalla, tehdä ehdotukset perustutkintojen aloituspaikkamäärästä, tehdä ehdotukset lisä-, työvoima- ja henkilöstökoulutuksista, käsitellä opetussuunnitelmia ja opintoalan kehittäminen. Luksialla on yhteensä 6 opintokohtaista neuvottelukuntaa; kulttuuriala, autoala ja logistiikka, tekniikka, rakennus, palvelualat ja sosiaali-, terveys-, kuntoutus-, kasvatus- ja liikunta-ala.

Opintoalan neuvottelukuntiin haetaan ja jäsenenä edustettuna neuvottelukunnissa ovat yrittäjiä, työmarkkinajärjestöjen edustajat sekä Luksian hallituksen, opettajien ja opiskelijoiden edustajat. Luksian neuvottelukuntien kokoukset pidettiin 8.5.2014. Neuvottelukuntien yhteisenä kokouksen ryhmätyö aiheena oli ”Mitä yleisiä työelämän taitoja Luksiassa tulisi erityisesti kehittää ja korostaa?”

Autoalan ja logistiikan neuvottelukunnan kokouksessa yhteisesti nousivat esiin:

- käytännön töiden ja teoriaopetuksen suhde
- työssäoppiminen ja käytännönläheisyys opetuksessa
- yritysvierailut
- opiskelijoiden ikäkysymykset logistiikka-alalla työharjoitteluiden ja ajokorttien osalta
- asenteet ja ajattelutapa- ammattitilpeys
- toimintaympäristökulttuuri
- laaja-alainen osaaminen
- asiakaspalvelu

Kaikkien kuuden neuvottelukunnan yhteenveto ryhmätyön tuloksista: Mitä yleisiä työelämän taitoja Luksiassa tulisi erityisesti kehittää tai korostaa?

Työelämän taidot	Vastaukset (6 ryhmää)
Vastuuntunto / sitoutuminen	6
Työelämän pelisäännöt	5
Tiimityö	5
Palveluhenkisyys / asiakaslähtöisyys	4
Itseohjautuvuus	3
Motivaatio /Asenne	3
Sisäinen yrittäjäyys	2
Vuorovaikutustaidot	2
Elinikäinen oppiminen	2
Virtuaalisen tiedon hyödyntäminen	2
Työsuhdeasiat	1
Asiantuntijoiden käyttö opetuksessa	1
Oman työpanoksen merkitys	1
Laaja-alaisuus, sopeutumiskyky	1
Riittävä osaaminen	1
Ongelmanratkaisukyky	1
Ammattitaitoinen työnohjaus	1
Kansainvälinen –osaaminen	1

3. Opetuksen ja opetussuunnitelman kehityskohteita

Tutkimustyön jälkeen ryhdyin selvittämään mitä ja millaisia kehityskohteita opetuksessa ja opetussuunnitelmassa voisi olla.

3.1 Luksian logistiikka-alan opettajakysely

Opinnäytetyötäni varten kartoitin Luksian logistiikan opettajien mielipiteitä tarpeellisista opetuskokonaisuuksista, niiden pakollisuudesta ja valinnaisuudesta

opetussuunnitelmassa. Kursseiksi valikoin OPH:n opetussuunnitelmaan sisältyvät opintokokonaisuudet kuorma-auton ja yhdistelmäajoneuvon kuljettajien osalta sekä edellisten opintosuunnitelmien ja oppilaitoksessa järjestettävien valinnaisten opintokokonaisuuksien tarjonnasta. Osittain kurssien sisältö on samantapainen kokonaisuuden nimestä tai opintoviikoista huolimatta. Kyselyn tarkoituksena oli määrittellä oppilaitoksemme mielipiteet eri opintokokonaisuuksien tarpeellisuudesta ja siitä ovatko ne opettajien mielestä tärkeydeltään pakollisia vai valinnaisia opintoja. Lisäksi halusin määrittää miten opetusresurssit riittävät eri opintokokonaisuuksien opettamiseen. Kyselyyn vastasi koulutuspäällikön lisäksi 10 opettajaa.

Kyselyn perusteella opetussuunnitelman pakolliset opintokokonaisuudet (vastauksia 6 tai enemmän) sekä vastausten määrät:

Pakolliset opintokokonaisuudet

tavarankuljetusten hallinnan perusteet	11
työkoneiden käyttö ja huolto	11
ajoneuvotekniikka ja sosiaalilainsäädäntö	10
tavarankuljetusten hallinnan syventäminen	10
yhdistelmäajoneuvokuljetusten perusteet	10
yhdistelmäajoneuvokuljetusten soveltaminen	10
kuorma-autokuljetusten perusteet	9
kuorma-autokuljetusten hallinta	9
trukinkuljettajan tehtävät	7
terveys, tie- ja ympäristöturvallisuus	6
kuljetuskaluston hallinta ja ylläpito yrityksissä	6
terminaalit ja niiden toiminta	5
erikoiskuljetukset	5
kaukoliikenteen kuljetukset	5
kuljetusalan yritystoiminta	5

Ammatillisten tutkinnon pakolliset osat pääsääntöisesti sisältävät ammattipätevyyskoulutuksen ja kyselyssä nämä olivat tavarankuljetusten, ajoneuvotekniikan ja sosiaalilainsäädännön sekä terveys-, tie-, ja ympäristöturvallisuuden opintokokonaisuuksien nimillä. Opetussuunnitelmissa nämä opintokokonaisuudet säilyisivät opetussuunnitelmassa. Kyselyn perusteella opettajat painottaisivat kuljetuspalvelujen koulutusohjelman pakollisten tutkinnon osien lisäksi myös varastonhoitajan koulutusohjelmasta trukinkuljettajan tehtäviä sekä

terminaalien toimintaan liittyviä opintokokonaisuuksia. Lisäksi painotettaisiin yritystoimintaa kuljetuskaluston hallitsemisella ja yritystoiminnalla sekä yhdistelmäajoneuvonkuljettajien osaamista erikois- ja kaukoliikenteen opintokokonaisuuksilla.

Kyselyn perusteella opetussuunnitelman valinnaiset opintokokonaisuudet (vastauksia 6 tai enemmän) sekä vastausten määrät:

Valinnaiset opintokokonaisuudet

terminaalit ja niiden toiminta	6
kuljetusalan yritystoiminta	6
kuljetusalan yrittäjyys	7
tavaran vastaanotto ja säilytys	8
tavaran keräily ja lähetys	8
massatavarankuljetukset	8
ulkomaanliikenteen kuljetukset	8
muuttokuljetukset	9
puutavarankuljetukset	9
ympäristöhuollonkuljetukset	10
elintarvikekuljetukset	10
varaston tieto- ja hallintajärjestelmät	11
taksinkuljettajan peruskurssi	11

Valinnaisesti valittavien opintokokonaisuuksien listalla korostuivat varastotoimintoihin liittyvät opintokokonaisuudet. Ne koetaan kuljettajille tarpeellisiksi mutta ammatillista osaamista täydentäviksi opintokokonaisuudeksi enemmän kuin pakollisesti opiskeltaviksi opintokokonaisuudeksi. Kyselyn perusteella myös yrittäjyyttä tukevat opintokokonaisuudet koetaan tarpeelliseksi mutta enemmän ammatillista osaamista täydentäviksi kuin pakollisesti opiskeltaviksi opintokokonaisuudeksi. Selkeästi erikoisosaamista ja ammatillista osaamista täydentäviä ovat taksi-, massatavaran-, ulkomaan-, muutto-, elintarvikkeiden-, puutavaran- ja ympäristöhuollon kuljetukset. Näiden perusteet voisi mahdollisesti yhdistää yhdeksi opintokokonaisuudeksi jossa käydään perusteet läpi.

Kyselyssä lisäksi kysyttiin opettajien resursseja opettaa kyseisiä opintokokonaisuuksia sekä miten kurssit mahdollisesti tulisi sijoittaa kolmivuotiseen opiskelun aikajanelle. Opintokokonaisuudet selkeästi sijoittuivat eniten toiselle ja kolmannelle

vuosikurssille joilla lisäksi on myös tällä hetkellä eniten työssäoppimisjaksoja ja käytännön harjoituksia.

Kaikki opettajat eivät vastanneet kysymyksiin resursseistaan opettaa kyseisiä opintokokonaisuuksia. Kuitenkin jokaiselle kyselyssä muodostuneelle pakollisten ammattiaineiden opintokokonaisuuksille löytyi useampi opettaja jolloin näitä opintokokonaisuuksia voitaisiin tarvittaessa jakaa eri vuosikursseille tai jakaa siirryttäessä mahdollisesti luokattomaan tai moduuliopetukseen tulevaisuudessa.

Opettajien opetusresurssit mainintojen perusteella:

tavarankuljetusten hallinnan perusteet	8
kuorma-autokuljetusten perusteet	7
ajoneuvotekniikka ja sosiaalilainsäädäntö	6
yhdistelmäajoneuvokuljetusten perusteet	6
trukinkuljettajan tehtävät	6
kaukoliikenteen kuljetukset	6
tavarankuljetusten hallinnan syventäminen	5
kuorma-autokuljetusten hallinta	5
työkoneiden käyttö ja huolto	5
terminaalit ja niiden toiminta	5
massatavarankuljetukset	5
ympäristöhuollonkuljetukset	5
elintarvikekuljetukset	5
ulkomaanliikenteen kuljetukset	5
terveys, tie- ja ympäristöturvallisuus	4
yhdistelmäajoneuvokuljetusten soveltaminen	4
tavarankuljetuksen vastaanotto ja säilytys	4
tavarankuljetuksen keräily ja lähetys	4
varaston tieto- ja hallintajärjestelmät	4
muuttokuljetukset	4
erikoiskuljetukset	4
kuljetuskaluston hallinta ja ylläpito yrityksissä	4
kuljetusalan yritystoiminta	4
kuljetusalan yrittäjyys	3
puutavarankuljetukset	2
taksinkuljettajan peruskurssi	2

3.2 Luksian kehitysnäkymät oppilaitoksena

Luksian kehittämislinjaukset on kirjattu ”Luksian kehittämislinjaukset 2013–2016” –painotuotteeseen. Luksian toiminta-ajatus, visio ja arvot ovat:

Toiminta-ajatus

Kuntayhtymä järjestää jäsenkuntiensa puolesta ammatillista koulutusta ja kehittää työelämän osaamista.

Visio

"Luksia - ammatillisen osaamisen kärjessä"

Arvot

Asiakaslähtöisyys

Asiakkaitamme ovat opiskelijat, yritykset ja yhteisöt sekä yhteistyökumppanit. Osallistumme vastuullisesti asiakkaidemme ammatillisen osaamisen kehittämiseen.

Ammattitaitoisuus

Toimintamme on perustehtävässä vaikuttavaa. Sitoudumme asetettuihin tavoitteisiin ja toimintaperiaatteisiin sekä osaamisemme kehittämiseen. Toimintamme kehittämiseksi ennakoimme työelämän muutoksia ja kansainvälistymistä.

Avoimuus

Työskentelemme vuorovaikutteisesti, jaamme osaamistamme ja arvostamme toisiamme. Yhdistämme voimamme sisäisten ja ulkoisten kumppaneiden kanssa

(Luksia, 2014)

Strategiset kehittämissuunnitelman 2013–2016 osatekijöiksi Länsi-Uudenmaan hallitus on linjannut 11.10.2013

- toiminta-ajatus
- visio
- arvot
- toimintaympäristö
- strategiset perusvalinnat
- kriittiset menestystekijät

Kriittisiin menestystekijöihin on kirjattu onnistumisen saavuttamiseksi jos Luksialla on ammattitaitoinen, motivoitunut ja työssään hyvinvoiva henkilöstö sekä tehokas ja laadukas ammatillisen osaamisen kehittämisen prosessi joilla saavutetaan vetovoimaa, toimintaa jotka täyttävät asiakkaiden odotukset sekä alueen ammatillisen osaamisen tarpeet.

Strategisiin perusvalintoihin on kirjattu menestystekijöinä henkilöstön hyvinvoinnista huolehtiminen, pedagogisten ratkaisujen kehittäminen sekä työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän toteuttaminen.

(Luksian kehittämislinjaukset 2013–2016)

Logistiikka-alan kehittämiseksi toimenpiteitä voisivat olla toimintaympäristön ajanmukaistaminen erilaisina työympäristöinä käytännön harjoituksia varten sekä opettajien työelämäjaksojen tehostamisella käytännön kuljetusalan työtehtävissä sekä osaamisen kehittämistä erilaisilla ammatillista osaamista tukevilla toimenpiteillä ja koulutuksella. Lisäksi tarvitaan erityisopiskelijoille erilaisia tukitoimia oppimisen avaintaitojen hallintaan.

3.3 Luksian logistiikka-alan kehitysnäkymät

Luksian logistiikan koulutuspäällikkö Kari Saarelman opinnäytetyössä on pohdittu Luksian vision saavuttamista sekä strategian valitsemista. Luksian vision saavuttamiseksi Saarelma listaa opetukseen, opiskelijoihin ja opetukseen tekijöiksi logistiikan opetuksen ja opetusjärjestelyjen korkea laatu, aktiiviset ja toimivat alueelliset työ- ja elinkeinoelämäsuhteet, opiskelijoiden oppimisen edellytyksistä ja hyvinvoinnista huolehtiminen sekä aktiiviset kansalliset ja kansainväliset verkostot jatkuvaan ammattitaidon kehittämiseen. (Kari Saarelma JAMK opinnäytetyö 2012, 2014)

Strategian valintaan Saarelma valitsee opetukseen, opiskelijoihin ja opetukseen liittyvinä kehitysnäkökulmina ammatillisen koulutuksen järjestämisen alueen asiakkaiden tarpeiden pohjalta, Luksian tavoitteena vetovoimainen ammatillisen koulutuksen järjestäjä ja opetussuunnitelma-pohjaiset perustutkinnot suoritetaan säännönmukaisessa ajassa sekä edistetään tutkinnon suorittamisen jälkeistä työllistymistä tai jatko-opintopaikan saamista sekä toimintaympäristöä.

Näiden saavuttamiseksi lisätään alueen työ- ja elinkeinoelämäyhteistyötä ja selvitetään työ- ja elinkeinoelämän tarpeet ammatillisten neuvottelukuntien avulla sekä suunnataan koulutusta tarpeiden pohjalta. Opintoala kehittää työelämäyhteistyötä työssäoppimispaikkojen lisäämiseksi parantaakseen

työelämälähtöisyyttä, kehitetään työnohjausjärjestelmiä ja muokataan niitä työelämän edellytysten mukaisiksi. Opiskelijoiden työelämävalmiuksia kehitetään osaksi ammattitaitoa ja palautejärjestelmällä mitataan onnistumista työllistymis-, jatko-opiskelu-, tutkintojen määrä- ja tyytyväisyysmittareiden perusteella. Koulutuksen järjestäjien välistä sekä kansainvälistä yhteistyötä lisätään ja luodaan edellytykset opiskelijoille toimia kansainvälisissä työympäristöissä edistäen alueen elinkeinoelämän kilpailukykyä. Painotetaan opettamisen ja kasvattamisen sekä työn tekemisen kulttuureita.

Opintoalan työntekijöiden taitavuus opetustyössä ja alan töissä on merkityksellistä. Uuden oppimiseen ja kyvykkyyden lisäämistä kehitetään. Varmistetaan opetussuunnitelmien ajantasaisuus ja opetuksen toteuttaminen opetussuunnitelmien mukaisesti. Muodostetaan yhteiset pelisäännöt opetustoimeen oppimisen varmistamiseksi ja työpaikalla tapahtuvaan oppimiseen luodaan yhteiset käytänteet. Koulutuksen vastuutukset selkiinnytetään ja määritellään sekä käynnistetään laadun kehittämistyö. Opetus ja ohjaus järjestetään siten, että opiskelupaikan saaneet suorittavat tutkinnon ja että tutkinnot suoritetaan säännönmukaisessa ajassa. Selkiinnytetään vastuujako tulosalueittain opetussuunnitelmapohjaisen ja näyttötutkintopohjaisen koulutuksen osalta. Opiskelijat osallistuvat aktiivisesti ammattitaitokilpailuihin. Kiinnitetään huomiota opintoalan toimintaympäristön teknologiseen kehitykseen. Opetuksen tukitoimiin kuuluvat kaluston ylläpito, oppimisympäristön kehittäminen ja ylläpito, henkilöstön kouluttaminen ja toiminnan kehittäminen. Varmistetaan opetuksen toiminnalliset tekijät, kuten tilojen ja laitteiden toimivuus ja saatavuus ja niiden toimintavarmuus. Opetuksen tehokkuudessa varmistetaan että opiskelija ja ympäristö ovat tehokkaassa oppimisprosessissa mukana. Kehitystoimenpiteillä päästään ammatillisen opetuksen kärkeen ja mikäli kaikki logistiikan opintoalan opiskelijat työllistyvät, voidaan todeta, että logistiikan opetus ja logistiikka opintoalana ovat ammatillisen koulutuksen kehityksen kärjessä. Samalla toteutuu Luksian visio ammatillisen osaamisen kärjessä ja logistiikan alan oma visio ”Opiskelijat työllistyvät täysin.”

(Kari Saarelma JAMK opinnäytetyö 2012, 2014)

3.4 Kehittämiskohteita oppilaitosten opetussuunnitelmista

Suomessa on 35 ammattioppilaitosta joissa annetaan nuorisolle logistiikan yhdistelmäajoneuvonkuljettajan perustutkintoon tähtäävää opetusta. Vaikka näiden oppilaitosten opetussuunnitelmiin ei juuri pystytä tekemään suuria muutoksia Opetushallituksen logistiikan opetussuunnitelman määräyksistä johtuen, otin tarkasteluun saatavilla olevat ammattioppilaitosten opetussuunnitelmat. Oppilaitosten opetussuunnitelmista 16 oppilaitoksen opetussuunnitelma on julkisesti nähtävillä ja löydettävissä oppilaitoksen kotisivuilta. Loppuja 21 oppilaitosta lähestyin maaliskuussa 2014 ja pyysin heiltä logistiikan opetussuunnitelmaa nähtäväksi. Näistä oppilaitoksista 6 antoi käyttööni opetussuunnitelman. 22 oppilaitoksen opetussuunnitelmista etsin opintokokonaisuuksia tai valinnaisten aihekokonaisuuksia joita voisi kehittää eteenpäin oman oppilaitokseni opetussuunnitelmassa ja erilaisia tapoja lähestyä työelämälähtöisyyden korostamiseksi opetuksessa ja opetussuunnitelmassa. Tarkemmassa tarkastelussa olivat seuraavien 22 ammattioppilaitosten opetussuunnitelmat:

Forssan ammatti-instituutti, Forssa
 Hyria koulutus Oy, Hyvinkää
 Jokilaaksojen koulutuskuntayhtymä, Nivala
 Jyväskylän ammattiopisto, Jyväskylä & Jämsä
 Järviseudun ammatti-instituutti, Lappajärvi
 Kainuun ammattiopisto, Kajaani
 Koulutuskeskus Salpaus, Lahti
 Koulutuskeskus Sedu, Seinäjoki
 Lapin ammattiopisto, Rovaniemi
 Oulunseudun ammattiopisto, Oulu
 Porvoon ammattiopisto, Amisto Porvoo
 Saimaan ammattiopisto, Imatra (Etelä-Karjalan ammattiopisto)
 Satakunnan ammattiopisto, Sataedu, Kokemäki
 Salon Seudun ammattiopisto, Salo
 Savon ammatti- ja aikuisopisto, Kuopio Savonlinnan ammatti- ja aikuisopisto, Savonlinna
 Stadin ammattiopisto, Helsinki
 Tampereen seudun ammattiopisto, Tampere
 Turun ammatti-instituutti, Turku
 Uudenkaupungin ammatti- ja aikuisopisto (Novida), Uusikaupunki
 Ylä-savon ammattiopisto, Iisalmi
 Östra Nylands yrkeinstitut (Inveon), Porvoo

Opetussuunnitelmat olivat hyvin pitkälle OPH:n opetussuunnitelman mukaisia valinnaisia tutkinnon osia myöden. Osa oppilaitoksista oli avannut tutkinnon sisältöä pakollisten ammatillisten tutkintojen osalta ja lisännyt opetussuunnitelmaan opiskelukokonaisuuksiksi ammattipätevyiden perustason aihekokonaisuudet. Vapaasti valittavien tarjonnassa joillakin oppilaitoksilla oli valittavana lähinnä autoalan ammattitaitoa täydentäviä tutkinnon osia. Kuudella ammattiopistolla oli tarjolla työpaikkaohjaajan tutkinnon osana mutta varsinaisesti työelämälähtöisyyteen johtavia tutkinnon osia ei löytynyt. Työssä oppimista käsiteltiin lähinnä aikatauluina ja osaamisen näyttöjen yhteydessä sekä työturvallisuuden osalta sekä yhdellä oppilaitoksella työnhakuvalmennuksena.

Sikäli kuin opintojen etenemistä ja ajoitusta oli kuvattu kaaviolla tai kirjallisesti, näistä oppilaitoksista vain kahdella oli työssäoppimisjaksot jaettu kaikille kolmelle opiskeluvuodelle. Muilla oppilaitoksilla vähintään 20 opintoviikon työssäoppimisjaksot olivat painottuneet kahdelle viimeiselle opiskeluvuodelle.

3.5 Opetussuunnitelma 2015 kehitysnäkymät

Logistiikan, kuin myös muiden koulutusalojen opetussuunnitelmaa ollaan uudistamassa ja uudet opetussuunnitelmat otetaan käyttöön 1.8.2015. Opetussuunnitelmien pitäisi olla oppilaitoksissa lausuntokierroksella huhti-toukokuussa 2014.

Opetussuunnitelman uudistuksen tavoitteena on oppiainekeskeisestä opetussuunnitelman perusteista ammattitaitovaatimusten määrittelyyn. Ammattitaitovaatimukset eli oppimistulokset määritellään osaamisena (tiedot, taidot ja pätevyys) joka ilmenee ammatillisena toimintana, osaaminen arvioidaan käytännön työtoiminnassa ja työtilanteissa kirjallisten kokeiden sijaan. Opetussuunnitelmaan tulevia uudistuksiin kuuluu myös opintoviikkojen

muuttuminen osaamispisteisiin, tutkintoon vaaditaan 180 osaamispistettä.

Opetussuunnitelmat muuttuvat enemmän oppiainelähtöisestä työelämlähtöiseen osaamisperusteisiin. Koulutuksen työelämlähtöisyyden perustana on osaavan työvoiman tarve, opiskelijoille selkiytyy mitä koulutuksen jälkeen tulee osata ja osaamisen näytöt työelämlän tilanteissa.

Ammatillisista tutkinnon osista muodostuu perustutkinnon 135 osaamispistettä, näistä 15 osaamispistettä ovat vapaasti valittavia tutkinnon osia. Yhteisiä tutkinnon osista muodostuu 35 osaamispistettä ja loput 10 osaamispistettä muodostuu vapaasti valittavista tutkinnon osista. Yhteisiä tutkinnon osia (35 osp) ovat viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen, matemaattis-luonnontieteellisen osaaminen. yhteiskunnassa ja työelämlässä tarvittava osaaminen ja sosiaalinen ja kulttuurinen osaaminen. Vapaasti valittavat tutkinnon osat (10 osp) voivat olla ammattitaitoa syventäviä tai laajentavia, yhteisiä tutkinnon osia, lukio-opintoja tai jatko-opinto valmiuksia tai ammatillista kehittymistä tukevia opintoja.

(Opetushallitus Ammatillisten perustutkintojen ja valmistavien koulutusten perusteiden uudistaminen, 2014)

Valitettavasti tähän opinnäytetyöhön ei tuleva logistiikan osaamisalojen opetussuunnitelma ole saatavilla jotta määritelmän mukaisesti kehitettäisiin työelämlähtöisyyttä osaksi opetussuunnitelmia.

4. Työelämälähtöisyys oppimisessa ja osaamisessa

Tulevassa opintosuunnitelmassa osaaminen hankitaan työssäoppimalla ja arvioidaan osaamisten näyttöinä työelämän tilanteissa. Oppiminen tapahtuu edelleen oppilaitoksissa ja tavoitteena tietojen ja taitojen antaminen työelämään.

Työelämälähtöisyys ja ammattiin oppiminen edellyttää koulutuksen järjestäjiltä päämäärätietoisesti kehittää uusia oppimisympäristöjä ja joustavia oppimisen mahdollistavia toimintatapoja. Tähän opinnäytetyöhön kerättyjen kyselyiden ja tutkimusten perusteella löytyi samansuuntaisia osaamistarpeita ja kehittämistoiveita, hiukan eri nimillä. Osaamistarpeet on hyvin pitkälle kiteytetty ESLogC- hankkeen kehittämis ehdotuksessa. Tämän listauksen sekä edellä tulleiden kehitystoiveiden pohjalta olen tehnyt johtopäätöksiä erilaisia opetuksellisia lähestymistapoja työelämälähtöisempään oppimiseen. Oppimisen kehityksenä voisi olla myös opettajan roolin muuttuminen enemmän opettamisesta osaamisen valmentamiseen.

4.1 Toisen asteen logistiikkakoulutuksen kehittämis ehdotus

Alla olevat kuljettajien osaamistarpeet ovat osa ESLogC (Etelä-Suomen logistiikkakeskusjärjestelmien kehittäminen ja logistiikkakeskusten osaaminen) – hankkeen kehittämis ehdotusta. Kehittämis toimet perustuvat kuljettajien tulevaisuuden osaamistarpeisiin.

Osaamistarve: Turvallisen ja vastuullisen kuljettamisen periaatteet
o Ajoneuvojen päivittäiset tarkastukset ja tarvittavat huoltotoimenpiteet sekä annetun kuljetustehtävän suorittaminen turvallisesti, taloudellisesti ja ennakoiden

Osaamistarve: Terminaalitoimintojen hallinta

o Trukin turvallinen käyttö

o Kuorma-auton kuormaus ja purkaminen säädösten ja työtehtävän edellyttämällä tavalla

o Työympäristön järjestyksestä ja siisteydestä huolehtiminen

Osaamistarve: Lainsäädäntöosaaminen

o Kuorma-auton kuljettaminen säädösten ja määräysten mukaan (myös työaika-, ajoaika- ja lepoaikasäädökset)

Osaamistarve: Kestävän kehityksen periaatteet

o Taloudellinen kuljettaminen

o Terveysteen, turvallisuuteen ja toimintakykyyn vaikuttavien asioiden huomioiminen

Osaamistarve: Asiakas- ja sidosryhmäsuhteet

o Asiakaspalvelutilanteissa toimiminen

Osaamistarve: Yleiset työelämävalmiudet sekä henkilökohtaiset taidot

o Suurin osa Kuljetuspalveluiden koulutusohjelman sisällöstä tukee tätä osaamistarvetta

(ESLogC logistiikkakeskuksen kehittäjän työpöytä, 2014)

Näistä osaamistarpeista lainsäädäntöosaaminen ja kestävä kehityksen periaatteet ovat lähinnä teoriapuolen oppimista ja sisäistämistä.

Turvallisen ja vastuullisen kuljettamisen perusteet ja taloudellinen kuljettaminen opitaan käytännön kautta ajokorttiopetuksessa sekä ammattipätevyysopinnoissa. Terminaalitoimintojen hallintaan perehdytään käytännön töissä varasto-olosuhteissa ensimmäisestä vuosikurssista lähtien. Yleiseen työelämävalmiuteen, henkilökohtaisiin taitoihin ja asiakaspalvelutilanteisiin valmistautumista voidaan harjoitella käytännön tilanteissa ja valmentamalla.

Terminaalitoimintojen ja asiakaspalvelutilanteiden hallitseminen korostuu työssäoppimispaikoissa.

4.2 Työssäoppimisen jaksottaminen

Osaamisen näytöt tapahtuvat työssäoppimispaikoissa. Opiskelijoiden ikä voi olennaisesti vaikuttaa työssäoppimispaikkoihin ja niiden saatavuuteen. Olennaista kuitenkin on, että työssäoppimispaikat tukevat oppimista ja tähtäävät osaamiseen. Oppilaitosten rooli korostuu työnohjaajien ohjaamisessa ja opiskelijoiden työvalmiuteen

valmentamisella. Yhteisten pelisääntöjen luomisella ja oppimiselle asetetuilla tavoitteilla asetetaan osaamisen näyttöihin.

Työssäoppimisesta opiskelijat pitävät kirjallista tai sähköistä päiväkirjaa, työnantajien edustajilta arviointeja, väliarviointeja ja näyttöjen kehittämistarpeita käytännön kautta sekä opiskelijoilta itse arviointeja osaamisesta ja oppimisesta.

Riippuen suoritetuista tutkinnon osista ja niiden jaksottumisesta opintoihin, ensimmäisen opiskeluvuoden työssäoppimispaikat voisivat olla varastotyöskentelyä ja oppilaitoksessa varastotoimintojen oppimisessa tukevia liikkeitä, yrityksiä, varasto- ja logistiikkayrityksiä sekä logistiikkaterminaaleja.

Toisen vuosikurssin oppimista tukevia työssäoppimispaikkoja olisivat lähinnä kuljetusliikkeet ja – yritykset sekä autoilijat. Riippuen saavutetun ajokortin tasosta työskentely tapahtuisi joko auton apumiehinä tai paketti- ja kuorma-autonkuljettajina erilaisissa tehtävissä.

Kolmannella vuosikurssilla oppimista tukevia työssäoppimispaikkoja olisivat lähinnä kuljetusliikkeet ja – yritykset sekä autoilijat. Riippuen saavutetun ajokortin tasosta työskentely tapahtuisi joko paketti-, kuorma-auton- tai yhdistelmäajoneuvonkuljettajina erilaisissa tehtävissä.

Ajokorttiin ja ammattipätevyyteen liittyvät pakolliset opinnot opiskelijan syntymäajankohdan lisäksi määrittelevät myös opintojen edistymistä. Yhtenä vaihtoehtona työssäoppimiseen voisi olla näiden pakollisten opintokokonaisuuksien jaksottaminen niin, että viimeisellä vuosikurssilla opiskelijat olisivat oppisopimuksella oppimassa suoraan työelämässä.

4.3 Oppimisen työelämälähtöisyys

Oppiminen tapahtuu luokkaopetuksena sekä käytännön tehtävissä erillisissä luokkatiloissa, varastoilla ja terminaaleissa joita oppilaitoksella on käytössä. Työelämään valmentavien taitojen opit opitaan erilaisissa käytännön tehtävissä. Opiskelijoille järjestettävillä yrityskäynneillä muodostetaan mielikuvia erilaisista työympäristöistä ja synnytetään mielikuvaa omalla kohdalla ihanteellisista oppimis- ja työskentely ympäristöistä.

4.3.1 Lait, asetukset ja sopimukset

Logistiikan osaamisalalla on pakollista teoriaopetusta T-, B-, C-, CE- ja D-ajokorttiluokkien sekä perustason ammattipätevyyksien osalta.

Tutkimustyössä esiintyneet osaamistarpeet ja – toiveet koskien, työsopimuslakia, työehtosopimus, vuosilomalakia, palkanlaskennan perusteita, työturvallisuutta, tiekuljetussopimuksia, lainsäädäntöä, lakeja ja asetuksia ja ajo- ja lepoaika-asetusta, opitaan pääsääntöisesti teoriapuolen opetuksena.

Teoriaopetuksen elävöittämiseksi näitä voitaisiin opettaa case-tyyppisesti tai itsenäisesti tietoa etsimällä esimerkiksi:

- suunnitellaan ajoreittejä kotimaassa ja ulkomaille suuntautuville kuljetuksille, huomioidaan kuljetettava tavara, lähettäjän ja asiakkaan odotukset toimituksesta, ajo- ja lepoaika asetukset, koska pidetään taukoja, yhtäjaksoiset työajat, miten yövytään, laivojen aikataulut ja laivareittien hyödyntäminen sekä eri reittimahdollisuudet. Samalla opitaan paikallistuntemusta, navigointia ja taloudellista reittisuunnittelua
- työsopimusten ja työehtosopimusten tuntiopiskeluna esimerkkien avulla, mitä sopimukset merkitsevät työntekijä ja

työnantajapuolille ja samalla palkanlaskentaa siihen liittyvine toimintoineen

- ajokorttiluokkien teoria ja ammattipätevyysopetuksessa hyödynnetään erilaisten esimerkkitapausten kautta asioiden käsittelyä
- työturvallisuuteen ja vahinkoihin liittyvissä hyödynnetään vakuutusyhtiöiltä ja Työturvallisuuskeskukselta saatavaa materiaalia
- yrittäjyyteen korostuvissa opintokokonaisuuksissa opintoalakohtaisia harjoituksia, käytännön esimerkkejä, kustannuslaskentaa, kustannusrakenteita, talousosaamista ja ymmärtämistä esimerkkien avulla ja edellä olevien osaamistarpeiden huomioimista

4.3.2 Työelämätaidot, asiakaspalvelu ja vuorovaikutustaidot sekä laatu- ja ympäristö

Työnantajien kaipaamia työelämä valmiutta, työelämän pelisääntöjen ymmärtämisen tärkeyttä, aikataulujen noudattamista, rehellisyyttä, luotettavuutta, kysymistä, poissaoloista ilmoittamista, ja ammattiylpeyden korostamista sekä asiakaspalvelua ja vuorovaikutustaitoja voidaan opastaa yhteisten tutkintojen osien ja ammatillisten tutkinnon osien eri alueilla. Opiskelijoiden tulisi hahmottaa miten työntekijän toimet vaikuttavat eri tavalla työnantajalle, järjestelyinä ja kustannusvaikutteina. Korostetaan työnohjausta sisäisesti oppilaitoksissa ja työssäoppimispaikoilla. Asiakaspalvelun laatu on kilpailukeino, johon jokainen kuljettaja omalla toiminnallaan vaikuttaa. Hyvän asiakaspalvelun määrittämistä kuljetusalalla opiskelijoille ei ole yksinkertaista. Asiakaspalvelu on vuorovaikutustilanne jossa molemmat osapuolet odottavat saavansa jotain. Hyvä palvelu ei välttämättä tarkoita mitään erikoispalveluja vaan

sitä että asiakkaalle jää palvelutapahtumasta hyvä mieli ja palvelu ovat tapahtuneet hänen odotustensa mukaisesti. Asiakkaan kokema ”huono” palvelu ei välttämättä ole huonoa vaan se ei vastaa asiakkaan odotuksia palvelutapahtumasta. Onnistunut asiakaspalvelu on asiakastilanteen hallintaa kohtaamisesta tilanteen loppumiseen sekä oikeanlaisen palveluviestinnän taitamista. Hyvä asiakaspalvelu vaatii myös oikeanlaisen palveluasenteen sekä vastuunottokykyä, erityisesti vaikeissa tilanteissa.

Asiakaspalvelutilanne on suora kontakti asiakkaaseen ja sillä voidaan vaikuttaa asiakkaan mielikuvaan yrityksestä. Asiakaspalvelu on usein kuljetusyrityksen tärkein markkinoinnin keino ja avain palveluyrityksen menestykseen. Asiakaspalvelun onnistumiseen vaikuttavat ensivaikutelma, kuljetuskaluston ja kuljettajan siisteys sekä käytös. Opiskelijoiden tulisi sisäistää että useimmiten he edustavat työnantajaansa ja yritystä ja autonkuljettajan ammatti ei ole pelkästään ajamista vaan myös asiakaspalvelua vaikka se ei välttämättä aina suoranaisesti näy työtehtävissä. Asiakas usein arvostaa samoja asioita kuin työnantaja, palvelun luotettavuutta, rehellisyyttä, kuljettajien halua palvella, kohteliaisuutta, käytöstapoja, huomaavaisuutta ja ystävällisyyttä, ammattiosaamista, palvelun saatavuuden helppoutta sekä turvallisuutta.

Opiskelijat erottuvat toisistaan erilaisilla luonteenpiirteillä, joillakin on luontaista asiakaspalvelu osaamista ja osalle asiakaspalvelun osaaminen tulisi tehdä asiakaspalvelusta helposti lähestyttävää osaamista. Asiakaspalvelua ja vuorovaikutusta voidaan luokkahuone- ja varasto olosuhteissa harjoitella, katsoa esimerkkejä huonosta ja hyvästä asiakaspalvelusta tapauskohtaisesti ja herätellä oppimiseen erityisesti innostavan ulkopuolisen osaamisalaa ymmärtävän luennoitsijan avulla.

Yleisimpiä laatu- ja ympäristöjärjestelmiä ja niiden merkitystä käydään läpi osana ammattipätevyyskoulutusta. Opiskelijoille esitellään

kuljetusyriyusten ja alan liittojen laatu- ja ympäristöjärjestelmiä sekä niiden vaikutuksia. Opiskelijat ymmärtävät yleisimpiä laatujärjestelmiä ja laadunhallinnan toteutumista prosessien kautta, laadun kehittämistä ja mittaamista, toiminnan päämääriä ja sidosryhmien tarpeita ja odotuksia sekä sertifiointeja laadun varmistamiseksi ja auditointien merkityksen. Ympäristöjärjestelmien osalta ymmärretään ympäristöjohtamisen keskeisimmät tavoitteet, ympäristöasioiden huomioiminen kaikissa kuljetusyriyksen toimintaan liittyvissä asioissa ja molempien järjestelmien sisäistäminen myös yksilö- ja työntekijätasolla.

4.3.3 Liikenneturvallisuus, ennakoiva ja taloudellinen ajaminen

Turvallisen ja vastuullisen kuljettamisen perusteet opitaan teorian lisäksi käytännön kautta ajokorttiopetuksessa sekä ammattipätevyysopinnoissa. Teoriapuoleisen opetuksen lisäksi liikenneturvallisuutta, ennakoivaa ja taloudellista ajamista tehostetaan liikenneopettajien ajo-opetuksella sekä ammattipätevyyskoulutuksella. Oppimiseen tarvitaan ajoharjoittelua normaaleissa liikenneolosuhteissa, ryhmäopiskelua rataharjoitteluolosuhteissa myös raskaalla kalustolla sekä yksilöllisesti ajosimulaattorilla. Ajosimulaattorit ovat vain oppimisympäristö ja niitä ei pidä käyttää korvaamaan varsinaista ajo-opetusta tai -harjoittelua.

Lastin kuormaamista ja purkamista, kuorman sitomista ja varmistamista sekä turvallisia työmenetelmiä voidaan harjoitella varasto-olosuhteissa sekä ajoharjoittelun yhteydessä.

4.3.4 Ajoneuvojen tekniikka, telematiikka ja tietotekniikka

Kuljetuskaluston erilaista tekniikkaa käydään läpi teoriapuoleisesti ajoneuvotekniikan opiskeluissa sekä käytännössä ajoon

lähtöharjoittelussa ja kaluston huoltotoimenpiteiden yhteydessä. Vapaasti valittavien tutkinnon yhteydessä on mahdollista syventää ammatillista osaamista esimerkiksi autoalan opintokokonaisuuksilla. Opiskelijoilla tulee olla valmiudet yksinkertaisiin huolto- ja korjaustoimenpiteisiin kuten polttimoiden, tuulilasin pyyhkijöiden, sulakkeiden ja renkaiden vaihtamiseen, tarkistus- ja korjausvalmiudet erilaisten nesteiden riittävyyden varmistamiseen, ajoneuvon ja lisälaitteiden hydraulikkaan ja kytkemiseen sekä käytännön tietoa toimenpiteistä ongelmatilanteissa.

Telematiikkaa voidaan harjoitella varasto-olosuhteissa rakentamalla opetustermiinaali jossa harjoitellaan toimitus- ja jakeluketjun muodostumista hyödyntämällä jakelu- tai logistiikkayritysten käytössä olevaa informaatiotekniikka. Oppilaitoksen tulisi tehdä yhteistyötä ja verkostoitumista alueen logistiikkayritysten kanssa saadakseen opetuskäyttöön käytössä olevaa informaatiotekniikka ja – järjestelmiä. Opetusympäristön luomisessa ja päivittämisessä joudutaan myös varautumaan kustannuksiin. Opetustermiinaali luo käytännönläheistä ymmärrystä opiskelijoille varastonhallinnasta ja kuljetuksista osana kuljettajakoulutusta joutuessaan osaksi ja suunnitellessaan toimitusketjua tilauksesta toimitukseen.

Opetusympäristön tai kuljetusyrityksen luominen virtuaaliseen maailmaan esimerkiksi pelin muodossa voi opettaa opiskelijoille logistiikka- alaa sekä alan opiskelua opiskeluaajan ulkopuolella.

Tietokoneen ja yksinkertaisten ohjelmien käyttöä harjoitellaan kaikkien tutkinnon osien yhteydessä. Oppimista voidaan tehostaa erilaisilla tietokoneen ajokorteilla.

4.3.5 Kuljetuspalvelut

Työelämälähtöisyyttä tukevat myös oppilaitoksen pienimuotoiset kuljetuspalvelut ja niiden tuottaminen opiskelijoiden käytännön työskentelynä. Termiinaaliympäristössä varastopalveluiden lisäksi

voidaan tuottaa kuljetuspalveluita alkaen kuljetustilausten vastaanottamisesta, suorittamisesta ja raportoinnista laskutuksesta. Opiskelijoiden työelämän taitoja vahvistetaan työtehtävillä, itsenäisellä työskentelyllä ja omatoimisuudella. Samalla vahvistetaan tilaus- ja toimitusketjun hallintaa, telematiikan osaamista sekä erilaisten työtehtävien ajojärjestelijä, varastonhoitaja, kuljettaja roolin kautta esimiestehtävien hahmottamista osaamisalalla. Yrittäjyyteen valmentavana oppimisen osaamisalueena voisi olla kuljetusyrityksen virtuaalinen perustaminen, liiketoimintasuunnitelmat ja erilaiset laskelmat sekä virtuaaliyrityksen toimintojen siirtäminen ja harjoittelu termiinaaliopetusympäristössä. Verkostoitumalla ja yhteistyöllä alueen kuljetusyritysten kanssa voidaan tarjota kuljetuspalveluita yritysten ruuhkahuippuihin ja tilapäisiin tarpeisiin.

Työelämä- ja yrittäjyyskasvatusta voidaan vahvistaa virtuaalisella kuljetusyrityksellä esimerkiksi pelin muodossa. Pelissä voidaan erilaisissa rooleissa työskennellä kuljetusyrityksen erilaisissa tehtävissä.

4.3.6 Kielitaito, kansainvälisyys

Kansainvälistymistä ja globalisaatiota ei pystytä väistämään kuljetusalalla tulevaisuudessa. Opiskelijoille näiden asioiden tähdentäminen sekä kielitaidon hankkiminen ovat osa kuljetusalan koulutusta ja oppimista. Yhteisten tutkinnon osien kieliopinnoissa pyritään kuitenkin enemmän arkipäiväiseen kielen osaamiseen ja ammatillisen sanaston hallitsemiseen.

Lisätään opiskelijoiden kiinnostusta kansainvälisyyteen verkostoitumalla ja yhteistyöllä kansainvälisten opiskelijavaihtojen ja ulkomaalaisten työssäoppimispaikkojen muodossa.

4.3.7 Työelämää ja osaamista tukevat koulutukset

Oppimista ja osaamista sekä työelämävalmiutta tukevia koulutuksia oppilaitoksessa tai oppilaitoksen ulkopuolella ovat erilaiset oppimisalaan liittyvät koulutukset. Opiskelijat saavat opettajiensa ohella kouluttajilta laaja-alaisempaa näkemystä oppimisalaansa ja työelämään. Koulutukset tulisi jaksottaa opiskelujen ajalle niin, että niistä olisi hyötyä työssäoppimispaikoissa ja ne tukevat työnantajien odotuksia opiskelijan valmiuksista. Tällaisia oppimista ja osaamista sekä ammattipätevyyttä tukevia koulutuksia voisivat olla:

- Traktorikortti (T-ajolupa)
- Trukkikortti
- Ensiapukurssit (EA1 & EA2)
- Tieturvakortti
- Tieliikenteen työturvakortti
- Ympäristöturvallisuuskortti
- ADR-ajolupa
-

4.4 Opintopolut

Oppimista ja osaamista voidaan motivoida opiskelujen kaikissa vaiheissa opintopolkujen määrittelemisellä ja esittelyillä.

Perustutkinnon jälkeiset opiskelut ja koulutukset ovat osa elinikäistä kehittymistä ja oppimisen avaintaitoja. Opiskelijat varautuvat työelämän muutoksiin ja kehittävät omaa oppimistaan sekä ammattietiikkaa tähdäten yrittäjyyteen ja erilaisiin kuljetusalan ammatillisiin tehtäviin. Kuljetusalan perustutkinnon jälkeisiä opintoja ovat esimerkiksi:

Ammattitutkinnot

- linja-auton kuljettajan ammattitutkinto
- puutavaran autonkuljetuksen ammattitutkinto
- yhdistelmäajoneuvonkuljettajan ammattitutkinto

Erikoisammattitutkinnot

- liikenne-esimiehen erikoisammattitutkinto
- – liikenneopettajan erikoisammattitutkinto
- – varastoalan erikoisammattitutkinto

Ammattikorkeakoulut

- insinööri (AMK) auto- ja kuljetustekniikka, liikenneala ja logistiikka
- tradenomi (AMK) liiketalous

Ylempi ammattikorkeatutkinto

- insinööri (ylempi AMK) logistiikka

Ammatilliset opettajakorkeakoulut

- ammatillista opettajankoulutusta
- ammatillista erityisopettajankoulutusta
- ammatillista opinto-ohjaajankoulutusta

Yliopisto

- yliopistojen kandidaatti, lisensiaatti- ja maisteriohjelmat kauppatieteet, logistiikka ja palvelutalous, hankintojen johtaminen, tuotantotalous
(Opetushallitus, 2014)

4.5 Pohdinta

Tehdyt kyselyt ja tutkimukset loivat itselleni kattavan kuvan siitä, mitä työelämän edustajat työnantajat odottavat tulevaisuuden kuljettajilta. Hieman eri sanoin ilmaistuina löytyivät tärkeimmät kehityskohteet työelämän osaamisen kehittämiseksi ja oppimisen tavoitteiksi.

Erilaisia opetusmenetelmiä hyödyntämällä, pedagogisilla taidoilla ja oppimismenetelmillä luodaan oppilaitokselle mielenkiintoinen oppimisympäristö. Erilaiset oppijat tarvitsevat lisäksi yksilöllisiä opinto- ja tutkintopolkuja valmistuakseen. Tulevaisuuden haasteita ovat myös opettajien ammattitaito ja pedagogiset kyvyt vastaamaan työelämän

osaamistarpeisiin. Opettajien rooli opettamisesta siirtyy enemmän oppimisen tukemiseen ja valmentajan rooliin. Opiskelijoiden ja opettajien laaja-alaisella osaamisella ja oppimisella vahvistetaan elinikäistä oppimista. Laadukkaalla opetuksella lisätään opettajien ja kuljettajien ammattitilpeyttä.

Kuljetusalan ammattipätevyyskoulutus on hyvin pitkälle säänneltyä ja lisäksi opintoalaa ohjaa opetussuunnitelma. Opetushallituksen opetussuunnitelma 2015 antaa perusteet määräyksineen, joilla koulutuksen järjestäjät veloitetaan sisällyttämään järjestäjäkohtaiseen opetussuunnitelmaan opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt. Nähtäväksi jää, miten työelämälähtöisyyteen on opetussuunnitelmassa ohjattu.

Tulevaisuudessa on erittäin mielenkiintoista jatkaa oppilaitoksen osaamisalan kehittämistä ja soveltaa tämän opinnäytetyön tutkimusten tuloksia työelämälähtöisempään oppimiseen. Tulevan OPH:n 2015 opetussuunnitelman määräyksissä ja perusteissa on toivottavasti huomioitu hieman vapaammin oppilaitosten mahdollisuudet ammatillisten valinnaisten tutkinnon osien lisäämistä oppilaitoskohtaisiin opetussuunnitelmiin tavoitteena joustavuus ja laaja-alaisempi osaaminen.

5. Lähdeluettelo

- ESLogC logistiikkakeskuksen kehittäjän työpöytä. (19. Toukokuu 2014).
<http://www.eslogc.fi/>.
- Kari Saarelma JAMK opinnäytetyö 2012. (14. Toukokuu 2014). Logistiikan
ammattillisen koulutuksen tulevaisuus Luksiassa
<http://www.theseus.fi/handle/10024/46322>.
- Luksia. (15. Toukokuu 2014). www.luksia.fi .
- Länsi-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä. (14. Toukokuu 2014).
<http://www.luksia.fi/>.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. (14. Toukokuu 2014).
http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/ammattillinen_koulutus/?lang=fi.
- Opetushallitus. (14. Toukokuu 2014). <http://www.oph.fi/>.
- Opetushallitus Ammatillisten perustutkintojen ja valmistavien koulutusten
perusteiden uudistaminen. (17. Toukokuu 2014).
<http://www.oph.fi/ampe/materiaalit/tiedotus>.
- Opetushallitus Logistiikan opetussuunnitelma 2009. (14. Toukokuu 2014).
http://www.oph.fi/download/110511_Logistiikan_perustutkinto_2009.pdf.
- Opetushallitus Mikko Huhtala . (14. Toukokuu 2014). Auto, kuljetus-, ja ilmailualan
koulutuksen laadullinen ennakointi – raportit ja selvitykset 2013:10
http://www.oph.fi/download/155686_auto_kuljetus_ja_ilmailualan_koulutuksen_laadullinen_ennakointi.pdf.
- Satu Kukko 2012. (18. Toukokuu 2014). Vastaako nykyinen logistiikka-alan koulutus
tulevaisuuden osaamisvaateisiin?
<https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/32008/SatuKukko-Opinnaytetyo.pdf?sequence=1>.

6. Liitteet

Liite 1 Kyselylomake kuljetusyrityksille

Kuorma-auton ja yhdistelmäajoneuvon kuljettajien koulutuksen työelämälähtöisyys

1.
Yrityksen kotikunta

2.
Yrityksen ajoneuvojen määrä (eriteltyinä pakettiautot, kuorma-autot, yhdistelmäajoneuvot)

3.
Yritystä pääasiallisesti työllistävät kuljetukset (esim. jakelu-, elintarvike-, maansiirto-, vaihtolava-, nosturi-, jäte-, säiliö/betonikuljetukset jne.) ja monellako autolla.

4.
Onko yrityksessä laatu- ja/tai ympäristöohjelma käytössä?

kyllä

ei

5.
Jos yrityksellä on käytössä laatu- ja/tai ympäristöohjelma, mikä järjestelmä (yrityksen oma vai esimerkiksi SKAL Laatu- ja ympäristöhyväksyntä) on käytössä?

6.
Seurataanko yrityksessä polttoaineenkulutusta auto/kuljettajakohtaisesti?

kyllä

ei

7.
Montako ajoneuvonkuljettajana toimivaa työntekijää yrityksellä on? *

8.
Kuinka monella kuljettajalla on yhdistelmäajoneuvon/kuorma-autonkuljettajan koulutus/tutkinto (nuorison ammattaioppilaitos tai aikuiskoulutus) *

9.
Oletteko tyytyväisiä kuljettajienne osaamiseen tällä hetkellä? Mitä osaamista tai kehittymistä toivoisitte kuljettajille? *

10.
Ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelijat suorittavat B-,C- ja CE-ajokorttiluokan sekä ammattipätevyyskoulutuksen kuorma-auton tai yhdistelmäajoneuvon kuljettajan ammattiin. Valinnaisissa aineissa on mahdollista laajentaa ammatillista osaamista ja suorittaa erilaisia esim. kortteihin tähtääviä kursseja. Mitä seuraavia taitoja/kurssin suorituksia kuljettajat mielestänne tarvitsevat työssään: *

	Tarvitsee	Ei tarvitse
ADR-ajolupa	☐	☐
Tieturvakortti	☐	☐
Tieliikenteen työturvakortti	☐	☐
Ympäristöturvallisuuskortti	☐	☐
Trukkikortti	☐	☐
Traktorikortti (T-ajolupa)	☐	☐
Ensiapu kurssi	☐	☐
Ennakoiva ajo/liikenneturvallisuus	☐	☐
Kuormaaminen ja kuormansidonta	☐	☐
Lämpötilakuljetukset	☐	☐
Maansiirtokuljetukset	☐	☐
Asiakaspalvelu	☐	☐

11.
Työnantajan muita toiveita osaamistavoitteille ja -taidoille ja mihin asioihin toivottaisiin kiinnitettävän huomiota kuljettajien koulutuksessa? *

12.

Tarvitaanko yrityksenne/alueellanne erillistä varastopalveluiden koulutusohjelmaa - varastonhoitajan koulutusta? *

kyllä

ei

13.

Yrityksen yhteystiedot.

Kyselyn saa jättää nimettömänä mutta mikäli haluatte antaa yhteystiedot työssäoppimispaikkojen tarjoamiseksi jäävät tiedot vain kyselyn tekijän tietoon. Yhteystietojen jättäneisiin otetaan yhteyttä ensi syksynä alueen oppilaitoksen opiskelijoiden työssäoppimispaikkojen järjestämiseksi.

Liite 2 Yhteenveto kyselystä Luksian logistiikan opettajille tutkinnon osista

			
Opetussuunnitelma kysely			
Luksia logistiikan opettajat			
Onko tutkinnon osa mielestäsi	pakollinen	vai	valinnainen
tavarankuljetusten hallinnan perusteet	11	varaston tieto- ja hallintajärjestelmät	11
työkoneiden käyttö ja huolto	11	taksinkuljettajan peruskurssi	11
ajoneuvotekniikka ja sosiaalilainsäädäntö	10	ympäristöhuollonkuljetukset	10
tavarankuljetusten hallinnan syventäminen	10	elintarvikekuljetukset	10
yhdistelmäajoneuvokuljetusten perusteet	10	muuttokuljetukset	9

tavarin vastaanotto ja säilytys	3	4	
tavarin keräily ja lähetys	3	4	
varaston tieto- ja hallintajärjestelmät	2	5	1
terminaalit ja niiden toiminta	2	6	1
trukinkuljettajan tehtävät	9		
massatavarankuljetukset		6	3
muuttokuljetukset		7	1
ympäristöhuollonkuljetukset		7	1
elintarvikekuljetukset		5	3
puutavarankuljetukset		3	5
erikoiskuljetukset		2	7
kaukoliikenteen kuljetukset		2	6
ulkomaanliikenteen kuljetukset			9
kuljetuskaluston hallinta ja ylläpito yrityksissä		6	3
taksinkuljettajan peruskurssi		5	3
kuljetusalan yritystoiminta		4	5
kuljetusalan yrittäjyys	1	2	6

Mitä tutkinnon osaa opettaisit?	Opettaisin
tavarankuljetusten hallinnan perusteet	8
kuorma-autokuljetusten perusteet	7
ajoneuvotekniikka ja sosiaalilainsäädäntö	6
yhdistelmäajoneuvokuljetusten perusteet	6
trukinkuljettajan tehtävät	6
kaukoliikenteen kuljetukset	6
tavarankuljetusten hallinnan syventäminen	5
kuorma-autokuljetusten hallinta	5
työkoneiden käyttö ja huolto	5
terminaalit ja niiden toiminta	5
massatavarankuljetukset	5
ympäristöhuollonkuljetukset	5
elintarvikekuljetukset	5
ulkomaanliikenteen kuljetukset	5
terveys, tie- ja ympäristöturvallisuus	4
yhdistelmäajoneuvokuljetusten soveltaminen	4
tavarin vastaanotto ja säilytys	4

tavaran keräily ja lähetys	4
varaston tieto- ja hallintajärjestelmät	4
muuttokuljetukset	4
erikoiskuljetukset	4
kuljetuskaluston hallinta ja ylläpito yrityksissä	4
kuljetusalan yritystoiminta	4
kuljetusalan yrittäjyys	3
puutavarankuljetukset	2
taksinkuljettajan peruskurssi	2